

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

665

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • נשא תשפ"ד

וממילא גם עכשיו בימי התשלומין של חג השבועות, הרי עדיין נמשכת ההשפעה של שבועות, והם גם כן ימים שיש בהם השפעה של קדושה ושל תורה, וכמו שבכל שנה חוזרת ההשפעה בשבועות, כך גם השנה זכינו לחזרת ההשפעה, וההשפעה נמשכת עוד ששה ימים, השפעה של תורה, של תשוקה לתורה ושל הצלחה בתורה.

ובמציאות בדרך כלל תמיד אחרי שבועות צריכים חיזוק, מפני שהתאמצו הרבה בליל שבועות ובכל התקופה הקודמת, וכבר רוצים לנוח, אבל באמת צריכים להמשיך את הקדושה!

החיוב להתנהג כפי ההשפעה

ובודאי שכל השפעה מן השמים, כדי שההשפעה תשפיע באמת צריכים להתנהג כפי ההשפעה, וכאשר מתנהגים כפי ההשפעה אזי ההשפעה נמשכת, ומקבלים את ההשפעה, אבל אם יש השפעה ומתנהגים שלא כפי ההשפעה, הרי זה חמור יותר.

וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ג, טז) "לפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה", ומביא שם ראיה לזה מקרבן פסח ומילה שהם מצוות עשה ויש עונש כרת על ביטולן, למרות שכל חייבי כריתות הם על עבירות שבמעשה, ופסח ומילה כשמבטלן אינו עושה שום מעשה, רק שאינו נימול, או שאינו מקריב קרבן פסח, אף על פי כן יש בזה כרת, מפני שפסח ומילה הן מצוות גדולות וחשובות מאד, ולפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה.

וכך גם עכשיו בימי ההשלמה שאחרי שבועות, שיש בהם השפעה של תורה, וכן בפסח ובסוכות, ובכל זמן שיש בו השפעה, אם יש השפעה ומתנהגים שלא לפי ההשפעה, זה חמור מאד.

(מהשיחה השבועית, בהעלותך תשע"ט)

מדי שנה לפני חג השבועות היה רבינו אומר דברי חיזוק בסוף השיעור היומי, אמנם בשנה שעברה בשיעור האחרון בישיבה, ערב שבועות תשפ"ג, חתם את השיעור במילים "זמן מתן תורתנו" ולא יסף עוד.

לאחר מכן מסר עוד שני שיעורים מחדרו בבית החולים, וכאשר בסוף השיעור ביקשו הנוכחים לשמוע דברי חיזוק, השיבם רבינו: "עכשיו אני צריך חיזוק", ובכך חתם את שיעורו האחרון, ונתבקש לשיבה של מעלה ביום השלישי י' בסיון, בעיצומם של "ימי התשלומין" לחג מתן תורה, ויצאה נשמתו מתוך דבקות בתורה בעת הכנת השיעור.

והנה במשך השנים האריך רבינו בשיחותיו במעלת "ימי התשלומין" וסגולתם לזכות להמשך השפעת חג השבועות.

ובאחת הפעמים אף אמר לאחד התלמידים ששאל בדבר קיום מצות ביקור חולים הנצרכת במשפחתו, ואמר לו רבינו כי זוהי מצוה גדולה וחשובה, אך באם אפשר עדיף שידחה זאת לאחר י"ב בסיון, כי בימים אלו שאחרי חג השבועות נמשכת השפעת החג שאפשר לזכות להצלחה בתורה יותר מבעבר השנה, ועדיף לדחות את כל הסידורים לזמן אחר שלא בימים אלו, שלא להפסידם בביטול תורה אפילו הנצרך.

ונביא כאן ליקוט משיחותיו בשנים האחרונות על ענין זה.

סגולת ימי התשלומין לאחר שבועות

עברנו כעת את חג השבועות, ובחג השבועות יש חיובים של קרבנות, עולת ראייה ושלמי חגיגה, בזמן שבית המקדש קיים, שכל אחד חייב לבוא לבית המקדש ולהקריב, כמו שכתוב (דברים טז, טז) שלוש פעמים בשנה ייראה כל זכורך וגוי במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, ויש חיוב להיראות בבית המקדש, ולהקריב עולת ראייה, וכן חגיגה שהוא קרבן שלמים.

ויש דין של תשלומין, בכל שלושת הרגלים, שאפשר להשלים את הקרבנות במשך שבעה ימים, בפסח ובסוכות יש תשלומין בחג עצמו, שמי שלא הקריב ביום ראשון מקריב ביום שני וכו' עד סוף החג, וכן בשבועות יש תשלומין, שכל המועדים הוקשו זה לזה (חגיגה יז, א) ויש תשלומין לקרבנות החג ששה ימים אחר החג, עד י"ב בסיון, שבהם אפשר להקריב את הקרבנות כאילו שהוא עדיין שבועות.

וגם לענין תחנון יש מנהגים, ומובא במשנה ברורה (קלא, לו) "יש מקומות נוהגין שלא ליפול כל השנה ימים שאחר שבועות מפני שהקרבנות של חג השבועות היה להם תשלומין כל שבעה", וכן המנהג בישיבתנו שלא לומר תחנון בימים אלו. והיינו שימים אלו נחשבים כהמשך חג השבועות והמשך היום טוב, ורק אין בהם איסור מלאכה, אבל הם כמו שבועות לגבי תשלום הקרבנות.

השפעת הקדושה חוזרת בכל שנה

וכבר דיברנו בענין חג השבועות, שנקרא "זמן מתן תורתנו", ולכאורה הלא מתן תורה היה פעם, ומה זה נוגע לעכשיו, ומדוע נקרא גם היום זמן מתן תורתנו? אבל הביאור בזה, כידוע שכתבו בספרים (דרך השם להרמח"ל ח"ד פ"ז) כי בכל שנה חוזרת ההשפעה שהייתה פעם, וכל זמן שהייתה בו השפעה של רוחניות בכלל ישראל, בכל שנה באותו הזמן חוזרת ההשפעה שאפשר שוב לזכות לאותן המעלות.

וכיון שבשבועות היה מתן תורה, והוא זמן שזכו בו להשפעה של תורה, הרי ההשפעה חוזרת בכל שנה, והוא 'זמן מתן תורתנו' לא רק מצד שהיה בו פעם מתן תורה, אלא גם היום! בכל שנה ושנה זה זמן מתן תורה שיש בו השפעה של תורה, ולכן בחג השבועות מוסיפים הרבה בלימוד התורה, כי הוא זמן השפעה של תורה.

בס"ד לתועלת הרבים לרגל היאריציט

ריכוזו כאן את מוקדי המכירות של ספרי רבינו:

שיעורי הגרי"ג ד' חלקים – על מסכתות יבמות, כתובות, בבא קמא, בבא מציעא (להזמנות: 03-6198249).

ממגד גרש ירחים י"ז חלקים – השיעורים היומיים והכלליים על מסכתות: פסחים, יבמות, כתובות, נדרים, גיטין, קידושין, בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, סנהדרין, מכות (להזמנות: 052-7197855).

שיעורי רבי גרשון י"א חלקים ויסוד השמועה – השיעורים היומיים מהשנים תש"ס-תשס"ו (להזמנות: 050-4197788).

הערות וביאורים י' חלקים – כתבי רבינו על הש"ס. הכרכים שיצאו לאור עד כה: זרעים (חדש!), יבמות, כתובות, גיטין, קידושין, בבא קמא, בבא בתרא, סנהדרין מכות, חולין, טהרות (להזמנות: 055-6785132).

מראי מקומות – קונטרסי ציונים ומראי מקומות משיעורי רבינו על המסכתות הנלמדות בישיבות (להזמנות: 03-6195502).

אסיפת שמועות ג' חלקים – בהלכה ובאגדה על מועדי תשרי, חנוכה ופורים, ופסח (להזמנות: 052-7600485).

דרכי החיזוק ב' חלקים – למעלה מ-1200 עמ' שיחות רבינו עם מפתחות מפורטים: תורה, דרכי הלימוד, חנוך לנער, מידות, אמונה, תפילה, שבת, גאולה, עת צרה, פרקי חיזוק, ארחות חיים, בני הישיבות, חינוך ומרביצי תורה, ציבור, סיומי הש"ס, ימי מגיפה (להזמנות: 052-7600485).

סדרת ספרי המוסר עם פניני חיזוק ב' חלקים – שערי תשובה (חדש!) ומסילת ישרים (להזמנות: 052-7648389).

פניני חיזוק – קונטרסים בענייני המועדים, לימוד המוסר וקנייני תורה (להזמנות: 052-7600485).

מרבח עצה – ליקוט מקיף מעצותיו והדרכתיו של רבינו (053-3145900).

חלק מהספרים נמכרים גם בארון בכניסה לבית רבינו זללה"ה

והנחילנו – שנוזה להמשך ההשפעה

אנו מבקשים בנוסח התפילה "והנחילנו השם אלוקינו מועדי קדשך", היינו שההשפעה של המועדים תימשך אצלנו גם אחר כך, כמו נחלה וירושה שאין לה הפסק (ב"ב קטז, ב).

ומבקשים כך בכל הימים טובים, בפסח, בשבועות, ובסוכות, וגם ביום האחרון של פסח ובשמיני עצרת שאין עוד יום טוב אחריהם, אף על פי כן מבקשים והנחילנו, שההשפעה תימשך גם לאחר יום טוב.

אכן בשבועות יש ענין מיוחד, שגם אחרי החג יש ששה ימים של תשלומין, שמי שלא הקריב את הקרבנות בחג, יכול להביאם במשך ששה ימים לאחר החג, שהם ימי התשלומין לקרבנות החג, כלומר שהשפעת הקדושה של היום טוב נמשכת ממילא עוד ששה ימים, גם בלי תפילה מיוחדת, ממילא ההשפעה נמשכת!

כשיותר קל להתעלות החיוב גדול יותר

נמצא שאנו עומדים עכשיו בזמן של השפעת קדושת יום טוב, ואמנם אין איסור מלאכה, ואין מקרא קודש, אבל יש השפעת קדושה של יום טוב, ונמשכת ההשפעה של חג השבועות שהוא זמן מתן תורה, ואפשר בימים אלו לזכות להצלחה בתורה יותר מכל השנה, וכיון שכן הרי זה מחייב אותנו, כי כשיש השפעה יותר קל להתעלות, וכל מה שיותר קל התביעה גדולה יותר, ואם לא מקיימים זה יותר חמור.

כמו שלמד הגר"ס (באור ישראל מכתבים ו-ז) ממה שאמרו חז"ל (מנחות מג, ב) גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת, היינו אם אדם מבטל מצות ציצית ואינו מטיל חוטי לבן בבגדו, זה יותר חמור ממי שאינו מטיל תכלת בבגדו, כי תכלת זה יותר יקר, וקשה להשיגו, וממילא קשה יותר לקיימו, אבל לבן הוא זול ואינו יקר, ובזה התביעה גדולה יותר, למה אינו לובש ציצית של לבן.

ובעמדנו עתה אחרי שבועות, בתוך הששה ימים של תשלומין, שהם זמן של השפעה שיותר קל לעסוק בתורה, הרי אם יותר קל – החיוב גדול יותר, וצריכים יותר לעסוק בתורה, כיון שיש יותר אפשרות לזה, ומה שהאפשרות יותר קלה, החטא חמור יותר אם לא מקיימים, והחיוב הוא יחסי לכל אחד לפי כוחותיו.

(מהשיחה השבועית, נשא תשע"ח)

*

להמשיך את ההתעלות בלימוד התורה

אחרי שזכינו להתעלות בחג השבועות, מוטל עלינו עכשיו להמשיך להתעלות יותר, שכן אדם חייב תמיד להתחזק ולעלות מעלה מעלה, ומי שאינו עולה הרי הוא יורד, כפי שידוע המאמר: אם אינך עולה דע שאתה יורד, שהאדם אינו עומד, ורק המלאכים נקראו יעומדים (זכריה ג, ז), אבל אדם נמצא תמיד או בעליה או בירידה! לכן מוכרחים להמשיך את העלייה כדי שלא תהיה ירידה.

ובאמת זה לא קשה, כי לימוד התורה מעניין ומושך, ויש בתורה ערבות ומתיקות, שהתורה נמשלה למים, ליון, לחם, לדבש ולחלב, כל הטעמים שבעולם שייכים בתורה, וכשאדם צמא הכי טוב בשבילו זה מים, וכך גם התורה נמשלה למים, כמו שאמרו (ב"ק יז, א) אין מים אלא תורה שנתאמר הוי כל צמא לכו למים.

ושנינו בריש מסכת פאה 'תלמוד תורה כנגד כולם', היינו ששכר תלמוד תורה גדול יותר מכל המצוות, וגם קדושת התורה מקדשת את האדם יותר מכל המצוות, וכפי שהאריך בזה רבינו חיים מוואלווין בנפש החיים שער ד' וברוח חיים על אבות פ"ו.

ובפרט בימים שאחרי שבועות, הרי ההשפעה נמשכת, שיש תשלומין לקרבנות החג עד י"ב בסיון, והשפעת הקדושה נמשכת בימים אלו, שעדיין אנו עומדים בעיצומם, וכמו שחיוב תלמוד תורה בחג השבועות גדול יותר מכל השנה, כך גם בימים אלו החיוב גדול יותר, מפני שזה זמן המסוגל להצלחה בתורה, וחייבים יותר ללמוד ולהיות שקועים בתורה, ולהיזהר ביותר מביטול תורה, שהזמן מחייב את זה!

כשהלימוד מעניין – לא מסיחים דעת

וכיצד מקיימים מצות תלמוד תורה? כתוב ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה ג, ו) מי שנשא לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר

תורה לא יסיח דעתו לדברים אחרים, היינו להשתדל ככל האפשר שלא להסיח דעת מדברי תורה.

וידוע שאנשים גדולים אפילו כשישנים חולמים בדברי תורה, כבר הזכרנו מדברי הטי"ז (ח"מ סימן פח) שכתב סברא שנתגלתה לו בחלומו, וגם בדורנו יש אנשים כאלה שחולמים בדברי תורה. מה שאדם חושב ביום הוא חולם בלילה. מי שחושב בדברי תורה – חולם על דברי תורה, ומי שחושב שטויות – חולם על שטויות, וזהו סימן עד כמה אדם שקוע ומונח בתורה או בדברים אחרים.

ואמנם קשה להיות דבוק בתורה עד כדי כך, אבל אם הלימוד מעניין הרי ממילא לא מסיחים דעת מזה, כי זה מעניין ומושך! וכפי שסיפר לי אחד שאם הוא מעיין בדברי תורה לפני השינה, זה מרתק אותו כל כך עד שאינו יכול להירדם. כשאדם לומד לפי טבעו, מה שמעניין ומושך אותו, ממילא אינו מסיח דעת מזה, ומחשבתו נמשכת לזה גם בשעה שהוא אוכל, ואפילו כשישן הוא חולם בדברי תורה. אמנם זו מדרגה גבוהה מאד, אבל יש בעלי מדרגה כאלה.

(ישיבת פוניבז', סיון תשע"ו)

חיוב התלמידים לרב ביארציט

ביום ראשון הקרוב, י' בסיון, יחול היארציט הראשון של רבינו, ונביא כאן דברים שנשא ביום היארציט למון הרב מפוניבז' זללה"ה (כ' אלול תשע"ג) על חיוב התלמידים ביום זה.

ביארציט נוהגים שעושים כמה דברים: לומדים משניות, אומרים קדיש, ונותנים צדקה, והם שלושת הדברים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים, ועושים את שלושת הדברים האלה ביארציט שיהיו לזכותו של הנפטר, שיהיה לו נחת רוח בעולם הבא, כי הוא אינו יכול לעשות מצוות, וכמו שכתוב במתים חפשי (עיין שבת דף ל), ולכן אנחנו עושים בשבילו.

והנה בבנים וצאצאים של הנפטר כתוב שלא צריכים כלל לומר שזה לעילוי נשמתו, כי ממילא כל מה שהם עושים עולה לזכותו, וכמו שאמרו (סנהדרין קד, א) ברא מזכי אבא, שהאב הביא לחיי העולם הזה, ומכוחו הבן עושה מעשים טובים בעולם הזה, וכל המעשים הטובים שעושה הבן הם מכוח האב וממילא זה נזקק לזכותו.

ומי שהוא תלמיד ואינו בן הרי אמרו (ב"מ לג, א) שאבדת רבו קודמת לאבדת אביו, שאביו הביא לחיי העולם הזה ורבו הביא לחיי העולם הבא, ואם כן חיוב התלמיד לרב הוא יותר מאשר בן לאב! והתלמידים של הרב זכרוננו לברכה חייבים, לא רק אני והתלמידים שלמדו אצלו, אלא גם כל בני הישיבה עכשיו, הכל מכוח השפעתו, שהוא יסד את הישיבה ומסר נפשו עליה ממש בכל כוחותיו.

וממילא זה מחייב כמו תלמיד לרב, להחזיר לו את מה שחסר לו עכשיו, שהוא בעצמו לא יכול לעשות עוד מעשים טובים, ואף על פי שיש מעשים טובים הנמשכים, שכל התורה והמעשים הטובים שמכוח השפעתו נחשב כמו שהוא עושה וכל מה שלומדים בישיבה הוא לומד עכשיו, אבל ביארציט מוסיפים עוד! וכל מה שנתחזק בתורה ובמידות טובות ובעבודת התפילה יהיה לזכותו.

ובעיקר סדרי הישיבה הם הדבר החשוב ביותר להצלחה, וכל יחיד ויחיד אם הוא שומר על סדרי הישיבה כפי הסדרים זה נותן לו הצלחה גדולה מאד, סדרי הלימוד והתפילה ולימוד המוסר. וצריכים לדעת שלימוד המוסר אינו מידת חסידות, אלא הוא כמו פיקוח נפש רוחני, כי בלי לימוד המוסר אדם יורד! והדבר היחיד שיכול לתת לאדם התעלות רוחנית והצלחה ברוחניות זה לימוד המוסר, ובזה אנחנו חייבים גם לטובתנו וגם מצד הכרת הטוב וחיוב התלמיד לרב.

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת גיטא פייגא קרול ע"ה
בת הגאון רבי יעקב זצ"ל
נלב"ע י"א סיון תשס"ב - תנצב"ה

לעילוי נשמת
ר' מנחם בן חנה זצ"ל
נלב"ע י"ד סיון תשפ"א
תנצב"ה

לעילוי נשמת
רבי אברהם אלבז זצ"ל
בן רבי יוסף זצ"ל
נלב"ע י"ד סיון תשע"ה - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון החסיד
רבי חיים אהרן טורצ'ין זצוק"ל
ראש "ישיבה למצוינים" ירושלים
מתלמידי מורן הרב מבריסק זצוק"ל
נלב"ע שבת קודש י"ב סיון תשל"א
תנצב"ה

הודעה משמחת! לקראת היארציט הופיע ויצא לאור ספרו החדש של רבינו הערות וביאורים על זרעים
הפצה ראשית: ספריית גיטלר, שלמה המלך 2 בני ברק. ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת נשא תשפ"ד (33)

'טוב אחרית דבר מראשיתו'

וְיִקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים וְגו' פֶּר אֶחָד בֶּן בָּקָר וְגו' (ז', י – ט"ו)

כ' בס' משך חכמה וז"ל: הא דגבי פרשת מועדות 'כתיב פר בן בקר אחד' וכך ראוי לכתוב לפי משפטי הלשון, נראה משום שהנשיאים היו מגדלין הפרים לקרבנות והביאו אותן ממצרים, כמו שהכינו אבני השם ויעקב נטע ארזים - כן היו מגדלין את הפרים, ובבכורות אמרינן שוורים כיון דמנגחן אהרדי שכיח דנפיל בהו מומא, לכן כיון שהיו מגדלים הפרים לקרבנות היו מגדלין כל פר בפנ"ע ולא בהדי הדדי כי היכי דלא ליתי לידי מום. וזה שאמר 'פר אחד', שיהי' כל פר בפנ"ע, ומש"ה שינה להודיע לנו זה ד'פר בן בקר אחד' הוא סימן המנין עכ"ל. ובאמת הדבר צ"ב למה דקדקו הנשיאים על קרבן נדבה שלהם יותר מכל קרבנות חובה שנצטוו ישראל במדבר.

והנה בתוס' חגיגה דט"ו א' בירושלמי וכו' טוב אחרית דבר מראשיתו ודריש ליה ר"מ לאדם שהוליד בנים בילדותו ומתו ובזקנותו הוליד ונתקיימו וא"ל [אחר] ר"ע רבך לא כך דרש אלא טוב אחרית דבר שהוא טוב מראשיתו, ובי הוה המעשה, אבויא אבי הוה מגדולי ירושלים וביום שבא למהולי קרא לכל גדולי ירושלים והושיבן בבית אחד ולר"א ולר' יהושע במקום אחר, מן דאכלין ושתיין שרין מטפחין ומרקדים אמרי עד דאלין עסקין בדידהו נעסוק בדידן, ישבו ונתעסקו בדברי תורה, ירדה אש מן השמים והקיפה אותן, א"ל אבויא אבא גברין מה באתם לשרוף ביתי, א"ל ח"י אלא יושבין היינו וחוזרין דברי תורה מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני לא באש נתנו, אמר הואיל וכך כחה של תורה אם יתקיים הבן הזה לתורה אני מפרישו ולפי שלא היתה כונתו לשמים לפיכך לא נתקיימו בו עכ"ל, וכבר תמהו רבים על זאת דהא מתוך שלא לשמה בא לשמה, ו'שלא לשמה' זה של אבויא לכאורה הוא ה'שלא לשמה' שעליו דיברו חז"ל, שהרי לא היתה כאן כוונה זרה או לקנטר וכדו', אלא אבויא התפעל מכחה וכבודה של התורה ורצה שגם בנו יזכה לכך. וביארו בזה, שאמנם בדרך כלל הדין הוא שלעולם ילמד אדם אפי' שלא לשמה כי ע"י זה יגיע ל'לשמה', אך כ"ז שייך רק לאחר שכבר התחיל ללמוד, אבל כשמחנכים ילד לכתחילה ללימוד תורה, צריך החינוך להיות לשמה ממש, וביזה יל"פ ג"כ את נס השמן דחנוכה, שלכאורה לא הי' נצרך כלל כיון שטומאה הותרה בצבור, אך כשמחנכים את המקדש, חנוכת המזבח, א"א להשתמש בדין של 'טומאה הותרה בצבור' אלא מוכרח להיות בטהרה ממש.

וד"ז צ"ל גם מכאן לפי חידושו של המשך חכמה, שיותר הקפידו הנשיאים על קרבנם מכל קרבנות המועדות שלא גידלו לצורכם בני בקר בזהירות כה מופלגת של 'אחד' 'אחד', ולמה עשו כן

לפרים הללו שהקריבו בחנוכת המזבח שלא הי' בהם כלל שום דין של חובה ועוד הוצרך משה להוראה מיוחדת מאת ה' לקבל מאיתם את נדבתם. ונראה, דאדרבה כל עיקר רצונם של הנשיאים לנדב מתחילה את קרבנם, הי' משום שרצו לחנוך המזבח על צד היותר הגון ומהודר, כיון שידעו מעלת הדבר ש'טוב אחרית דבר מראשיתו' כמו שפי' ר"ע המובא בתוס' חגיגה הנ"ל, ובתחילת כל ענין של קדושה צריך לעשות הכל בכוונה טהורה ולשם שמים, ואף שלא קרבנם הי' מן הדין מ"מ נשתדלו בזה הרבה לגדל הפרים באופן מיוחד ונבחר לחנוכת המזבח, כיון שהיתה זו תחילת חינוכו של המזבח לעבודה, וד"ז משפיע לעתיד עד אחרית דבר.

ויסוד זה רואים גם בגמ' ב"מ דפ"ה א' אצל רבי חייא שעשה את כל הפעולות הנצרכות לחינוך ילדי ישראל מתוך כוונה טהורה לשם שמים. הוא עצמו זרע פשתן לש"ש, קלע ממנו רשתות לש"ש, צד בהן צבאים לש"ש, האכיל את בשרם ליתומים לש"ש, עשה מעורותיהם קלפים לש"ש, כתב בהם חמשה חומשי תורה לש"ש, ומהם לימד תורה לילדי ישראל. וכ"ז הי' משום שלימוד תשב"ר הוא תחילת חינוכם לתורה וצריך להיות כולו לש"ש כבר בשלב של זריעת הפשתן בשביל לעשות רשתות. מדברים אלו עלינו ללמוד היאך צריך להיות אופן החינוך של ילדים לחיי תורה, הכל בטהרה ולש"ש, בזהירות מיוחדת מכל השפעה זרה, רק חינוך כזה יהי' סגולה להצליח בקרב זרעו לדורי דורות.

וכבר סיפרתי העובדא ששמעתי מאמא של מלכות ש"ב הרבנית הצדקנית חי' פייגל קוטלר ע"ה אשת חבר של מרן רבי אהרן זצ"ל, שבשעת יסוד בית מדרשו בליקווד, והזמינו בבית דפוס 'פנקס קבלות' ליתן לתורמי הישיבה, והגרפיקאי של בית הדפוס ראה שבתמונת בנין הישיבה יש חוסר סימטריה, כיון שבצד א' של שביל הכניסה היו נטועים ג' אילנות ובצד השני רק ב' אילנות ולכן הוסיף לשרטט שם עוד אילן א' ליפות את הגליון, וכך הדפיס עשרות רבות של פנקסים. אולם כשראה מרן הגר"א קוטלר זצ"ל את התמונה, הקפיד מאד ע"ז באמרו שאין זה בניין הישיבה האמיתי, וצויה לבער את כל הפנקסים ולא הניח להשתמש אפי' בא' מהם לביתנים למשלוח קבלות לתורמים. לכאן מה נפ"מ לתורם כמה עצים יש בחצר הישיבה, ובפרט לתורם שכבר הרים את נדבתו עוד קודם שנדפסו הקבלות הנ"ל, ולא ראה אותם מעולם. אבל באופן זה הודיע ר' אהרן זצ"ל בבירור לכל העוזרים והמסייעים שהיו לו בעבודת הקודש, ולכן הנלוים אליו: ישיבה קדושה יכולה לקום רק על יסודות אמיתיים, איני נותן ששום משהו של שקר ח"ו יתערב אפי' בעקיפין ביסוד הישיבה.

חינוך הבנים רק ע"י דוגמא אישית

על ראשו פי נזיר אלקים יהיה הנער מן הפסן וגו' ותבא האשה ותאמר לאישה וגו' ויאמר לי הנך הרה וילדת בן ועתה אל תשתי יין ושכר ואל

וירא מלאך ה' אל האשה ויאמר אלי' וגו' ועתה השקמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא. פי הנך הרה וילדת בן ומורה לא יעלה

תאכלי כל טמאה כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן עד יום מותו. וינער מנוח אל ה' ויאמר בי אדוני איש האלקים אשר שלחת יבוא נא עוד אלינו ויורנו מה נעשה לנער היולד. (הפטרת נשא)

ויל"ע למה העתיר מנוח אל ה' שיבא איש האלקים עוד הפעם ויורה לו מה נעשה לנער היולד, וכי לא האמין לאשתו, והרי אחז"ל ברכות דס"א א' על הפס' וילך מנוח אחרי אשתו שר"ל אחר דבריה ועצתה, ואיך לא האמין לה, וביותר תמוה שבאמת אח"כ לא אמר לו המלאך ג"כ שהנער יהי נזיר אלקים כמו שאמר לאשה מקודם.

והנה על מה שאמר המלאך למנוח 'מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר', כ' המושך חכמה סוף נשא בזה"ל: יתכן, דכוון 'כל אשר ציויתי אותה' שתשמור - גם מנוח, שלא יאכל ואל ישתה יין ושכר, דנוכח זכר כנסתר נקבה עכ"ל, ור"ל שלא כפשטות הדברים שהמלאך חזר שוב על דבריו מקודם שאמר לאשת מנוח, אלא כאן הרחיב הציווי ג"כ למנוח עצמו שישמור גם הוא כל מה שציוה מקודם רק על האשה. ונראה, דודאי האמין מנוח לאשתו וקיבל ממנה את כל דברי המלאך הראשונים, אלא כיון שאמרה לו שהנער יהי נזיר אלקים מן הבטן ומורה לא יעלה על ראשו, וביאר התנא בסוף נזיר דס"ו א' שלא יהי עליו מורא של בשר ודם רק יראת שמים תהא עליו, ע"ז שאל מנוח מה נעשה לנער היולד, ור"ל איך נחנכו כדי שיהי עליו מורא שמים וקדושה יתירה של נזיר אלקים, ומלאך ה' אמר לו ע"ז כי חינוכו מתחיל כעת אצל ההורים עצמם, גם אמו לא תאכל כל טומאה ולא תשתה יין ושכר, ולד' המושך חכמה גם מנוח עצמו צריך לנהוג כן, והכלל כי ההורים צריכים להיות דוגמא לנער היולד בכל דרכיו, וכבר כעת אתם צריכים לנהוג כן בביתכם אפי' שהוא עדיין לא בא לעולם, וכן אח"כ גם שלא בפניו, ואסור להם לאכול כל טומאה המטמטמת את הלב, ורק יראת שמים תהי' כל היום בביתכם, אם

יהי' כן אז בודאי יהי' הנער נזיר אלקים כל ימיו. וידוע המעשה ששאל א' את הח"ח זצ"ל שנולד לו בן ורוצה לידע מאימתי הוא גיל חינוך הילדים, וא"ל הח"ח מלפני כ' שנה, והיינו שהאב והאם צריכים לחנך את עצמם אם רוצים שיצליחו בחינוך הילדים וא"א לחנך אחרים כשהם ינהגו שלא כראות, וביאור הדברים שעיקר החינוך הוא בדרך ממילא ע"י הדוגמא של ההורים בהנהגת הבית, ולמשל אם האב קפדן מאד בביתו וכו' א"א שיחנך את בנו בדרך אחרת שלא יקפידו ויהיו נוחים לבריות, ורק 'יצליח' שגם אותו הבן לאחר נישואיו בעצמו יהי' קפדן ג"כ ויכעס מאד על בניו (הנכדים) כדי שלא יהיו קפדנים. וכע"ז ג"כ אצל מלמדים ומחנכים במסגרת ת"ת וישיבות, הלא יש לתלמידים חוש הבחנה מיוחד והם משגיחים על כל מעשה ותנועה קלה של רבם, מה הוא מחשיב באמת, ומה הוא מזכיר רק כלאחר יד, אם הוא מדבר מעומק הלב או רק מן השפה ולחוץ, והמלמדים עצמם צריכים לידע שגם צורת הנהגתם שלא במסגרת הלימודים ואפי' בביתם הם, גם היא נוגעת ומשפיעה בעקיפין על כל צורת חינוך התלמידים בבית תלמודם. ובגמ' ב"ב ד"ח ב' ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות, כגון מאן אמר רב כגון רב שמואל בר שילת, דרב אשכחיה לר"ש בר שילת דהוה קאי בגינתא, א"ל שבקתיה להימנותך, א"ל הא תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו ע"כ, וביאור 'דעתאי עלויהו' י"ל שמה שהי' בגינתא הי' נצרך לו כדי שיוכל ללמדם אח"כ, ועוד י"ל שכל הליכותיו בכל יומו היו מוקדשים ומכוונים כלפי זה שהי' מלמד תינוקות, לא רק בזמן שהי' עמהם בבית המדרש, אלא כל המעת לעת שלו לא הי' מסיח דעתו ממלאכת ה' וכדי להעמיד לתלמידיו רב ומורה שיהיו מתוקנים לקבל ממנו.

דברי התעוררות מרבינו הגדול מרן שליט"א אסרו חג השבועות תשע"ו

ב"ה שזכינו לחגוג בשמחה של תורה את יום מתן תורתנו, והי' בס"ד חיזוק גדול בין כותלי בית המדרש, בריתחא דאורייתא ואסוקי שמעתתא, וכעת ביקשוני לומר כמה מלים כדי לעורר את גדולי התורה שבבאן, שומרי משמרת המקדש, ואין מזרזין אלא למזרזין שלא יהא ח"ו ירידה לאחר הימים המסוגלים של ספירת העומר וההכנה הגדולה שהיתה לקבלת התורה, וצריך להתאמץ כדי להמשיך השפעת הקדושה גם לשאר ימות השנה.

שמעתי בשם רבינו האור שמח זצוק"ל, דאם נשים לב להתבונן על עבודת הלוויים במקדש, וכמה זמן היה נדרש מהם לעבוד את עבודתם במקדש, נראה דכל לוי ולוי עבד רק יום אחד בכ"ד שבועות. ודבר זה מבואר ברמב"ם בפ"ג מכלי המקדש ה"ט, וז"ל: שמואל הרואה ודוד המלך חילקו הלוויים לארבעה ועשרים משמרות, ועובד משמר בכל שבת, וכל אנשי משמר מחלק אותם ראש המשמר לבתי אבות, וכל יום מימי השבת עובדים אותו אנשים ידועים, וראשי האבות מחלקים אלו העובדים ביום שלהם איש איש על עבודתו ע"כ, ולפי"ז נמצא שכל לוי עבד רק יום אחד מכ"ד שבועות, ומכיון שבשנה ישנם כחמישים שבועות, נמצא שכל לוי עבד ב' ימים בשנה לערך.

ולכאורה ייפלא למה לא ינחלו הלוויים שדה וחרם, ויעבדו עבודת האדמה כמו שאר השבטים כל ימות השנה פחות ב' ימים, מה שעסקים בעבודת הקודש במשמרתם, וגם מדוע מגיע להם כל מעשר בישראל תמורת עבודת ב' ימים בשנה בעבודת המקדש. ואנו למדין מזה שכדי שהלוויים יוכלו לעבוד ב' ימים בשנה, עליהם להכין עצמם לזה כל השנה כולה, אי אפשר לעבוד את ד' אפי' ב' ימים בשנה מבלי להיות עסוק בזה כל השנה בלי הפסק כלל, כי כל השנה צריכים להיות במצב של אותה עבודה של ב' ימים, וממילא צריך לעבוד ע"ז כל השנה. וזהו מה שכתבה התורה (במדבר יח, כא) ולבני לוי נתתי את כל מעשר בני ישראל לנחלה, חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד. ופשוט שכן הוא ג"כ בלימוד התורה הקדושה שהיא העבודה הנרצית לפניו, כי ד' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, וכל הקניינים שת"ח זוכה בהם צריכים שמירה גדולה כי נוח לאבדם ככלי זכוכית, וח"ו בהפסקה קלה יוכל להפסיד כל יגיעתו, ומחשבה זו צריכה להדריך כל בן תורה שלא יפשע בזה חלילה, ואם ישים האדם ד"ז על לבו שאם יפסיק בעבודתו הוא מאבד את כל מה שהשיג, זה גופא יביאנו להמשיך את עבודתו עכ"פ כדי להחזיק את השגותיו, וה' יעזרנו ע"ד כבוד שמו אמן.

(נכתב ע"י א' השומעים)

שיחת מרן ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א
בהיכל ישיבת בית הלל
ערב שבועות - ד' סיון תשפ"ד

הכנה לקבלת התורה -
תיקון המידות וזהירות מעוון ביטול תורה

חיים של עלייה אחר עלייה

לפני מתן תורה, הקב"ה אומר למשה רבינו: 'והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצוהו כל הנגע בהר מות יומת לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשך היבל המה יעלו בהר' (שמות יט, יב-יג).

ומבאר רש"י: 'כשימשוך היובל קול ארוך הוא סימן סלוק שכינה והפסקת הקול, וכיון שנסתלק הם רשאים לעלות'. ומהו היובל? - 'הוא שופר של איל, שכן בערביא קורין לדכרא יובלא, ושופר של אילו של יצחק היה'.

בפרקי דרבי אלעזר כתוב שהקרבן הימיני של אילו של יצחק יהיה שופרו של משיח. והקרבן השמאלי הוא השופר שהיה בזמן מתן תורה. וזה כוונת הכתוב: 'במשוך היובל המה יעלו בהר' - היינו במשוך הקרבן השמאלי של אילו של יצחק.

יש להבין, בשלמא בשעת מעמד מתן תורה עצמו, מובן שצריכים שופר מהאיל של יצחק, שהרי מתן תורה היה בקולות וברקים, היה מעמד נורא. אבל 'במשוך היובל' - זהו זמן של סילוק השכינה. והיה צריך לעשות איזה סימן שהשכינה מסתלקת ומותר לעלות להר. אבל למה צריך לעשות את הסימן דוקא באילו של יצחק? איזה ענין יש באילו של יצחק בזמן זה של גמר הקדושה?

אפשר לבאר את זה, על פי מה ששמעתי מהמשגיח של ליקווד רבי נתן ווכטפוגל זצ"ל, ששמע מרבי ירוחם ממיר זצ"ל ששמע מרבו רבי יצחק בלאזר זצ"ל. בעקידת יצחק כתוב: 'וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני' (בראשית כב, י-יב).

עד כאן היתה קריאה ראשונה של מלאך ה'. ואחרי אותה קריאה אומרת התורה: 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו' (שם יג).

ואז באה הקריאה השנייה: 'ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי' (שם טו-יח).

ושאל רבי איצ'לה: למה בקריאה הראשונה של מלאך ה' אברהם אבינו לא זכה לברכות? למה הברכות באו רק אחרי הקריאה השנייה, שהיא היתה אחרי הפעולה שאברהם אבינו עשה עם האיל? מה היה מונח בפעולה של האיל, שבגללה זכה לברכות, ובלעדיה לא היה זוכה לברכות?

ומבאר רבי איצ'לה: לפי טבעו של עולם, בשעת ניסיון אדם מתגבר ומתחזק, כדי שיוכל לעמוד בניסיון, ולעבוד את הקב"ה גם במצב של הקושי. ובאותה שעה באמת הוא זוכה להתעלות, אבל כשעובר הקושי וחולף הניסיון, הוא חוזר למצב הנורמלי, ואז הוא יורד ממדרגתו.

אדם כזה כל חייו חי בעליה וירידה. אבל כלל ישראל לא צריכים להיות במצב כזה, אצל כלל ישראל המצב צריך להיות שכאשר עומדים בפני ניסיון, ומתעלים, משמרים אחר כך את המדרגה החדשה, ומתבצרים במדרגה הזו בלי לרדת ממנה. רבי ישראל מסלנט זצ"ל היה אומר על ארבעים יום שמתחילת חודש אלול עד מוצאי יום הכיפורים, שאדם עולה ועולה, שצריך אחר כך כל השנה לעבוד להתבצר במקום הגבוה שהגיע במוצאי יום כיפור. ובאלול של השנה הבאה צריך להתחיל מהנקודה הגבוהה שהגיע במוצאי יום כיפור, ומשם יעלה יותר.

כל החיים צריכים להיות במצב של עלייה אחרי עלייה. אך רוב האנשים לא חיים כך.

על פי זה מבאר רבי איצ'לה בלאזר את מעשה העקידה, אחרי הניסיון של עקידת יצחק, אברהם אבינו התעלה למדרגה גבוהה. ניסיון העקידה היה לו ניסיון קשה מכל הבחינות, היה בזה מסירות נפש מכל הבחינות, שהרי זה היה נגד טבעו שהוא היה מקור החסד, וכעת נצטוו לעשות מעשה הריגה לבנו.

ועוד שאברהם אבינו היה מדבר על המעשים של הגויים, שהם הורגים את בניהם לעבודה זרה, וזה שטות, וכמה זה לא נכון, ואילו כאן הוא עשה דבר שנגד את הדיבורים שלו, ונגד את הרגש שלו לגמרי. זה היה ניסיון שאין כמוהו, וברוך ה' הוא עמד בניסיון והיה מוכן לעשות, והקב"ה אמר לו אל תשלח ידך את הנער.

ובאופן רגיל אחרי הניסיון אברהם היה צריך לקחת את יצחק אבינו, לחבק אותו ולנשק אותו, ולומר לו: ברוך ה' בני הצלחנו לקיים את רצון הקב"ה. אבל זה לא היה כך, רק תיכף אחרי שאמר לו המלאך אל תשלח ידך אל הנער, אברהם אבינו נושא את עיניו.

אחרי שאברהם הגיע לכזו מדרגה גבוהה, הוא חיפש מה הוא יכול לעשות כדי שהמדרגה הזאת תתקיים אצלו, והוא מצא את האיל. חז"ל אומרים שכנגד כל דבר שעשה לאיל, אמר שזה כנגד מה שהיה אמור לעשות ליצחק. כך שימר אברהם אבינו את המדרגה הגבוהה שהגיע אליה בזמן העקידה.

וכשראה הקב"ה את הפעולה שעשה אברהם באיל, הוא ראה את הכח הזה שהוא עלה למדרגה גבוהה, ונשאר בעלייה, ובזכות זה באו אליו כל הברכות, עד כאן דברי רבי איצ'לה בלאזר.

על פי דברים אלו, חשבתי לבאר למה היה צריך בזמן של סילוק השכינה את השופר מהקרן של האיל של יצחק. כי בזמן קבלת התורה עם ישראל הגיע למדרגה הכי גבוהה שניתן להגיע. וכעת בסיום המעמד הם היו עלולים לרדת ממדרגתם, על כן בא האיל של יצחק להזכיר להם שאחרי שעולים למדרגה גבוהה צריך להישאר במעלה.

לכן התקיעה של במשוך היובל נעשתה דוקא באילו של יצחק, כי כל המעשה שעשה אברהם אבינו באיל - היה כדי לשמר את המדרגה הגבוהה שלו, וזה לימד את עם ישראל שאחרי שעולים צריך להתבצר במדרגה הגבוהה.

זה אחד מהלימודים שאנחנו צריכים לקחת לנו, עכשיו אנחנו מתקרבים לקבלת התורה. אחד הדברים שצריכים לקבל על עצמנו שכל החיים יהיו בעלייה אחרי עלייה. כמו שהפסוק אומר (משלי טו, כד): 'ארח חיים למעלה למשכיל', אדם צריך להיות כל חייו למעלה.

תיקון המידות - הקדמה מוכרחת לתורה

ולכאורה הבני תורה שנמצאים בכולל הזה, ברוך ה' עולים, הם באמת נמצאים בחיים של עלייה, בשטייגען, הם משנה לשנה יותר יודעים ויותר מבינים. אבל זה לבד לא מספיק, כי החיוב לעלות - הוא לא רק בתורה, אלא בכל חלק וחלק של עבודת ה'.

צריך לעלות בתפילה. אדם צריך לחשוב בעצמו האם התפילה שלי עכשיו שונה מהתפילה שלי לפני חמש שנים, או מלפני עשר שנים?! אם אני מתפלל אותה תפילה, סימן שלא עליתי בתפילה. אדם צריך לחשוב האם מידת החסד שלי עכשיו שונה ממידת החסד שלפני כמה שנים. וכך בכל חלק בעבודת ה'.

וכן צריך לחשוב האם אני בדרגה גבוהה יותר ב'מידות טובות'. ומידות טובות זה מהדברים שהכי נוגעים לתורה.

הרבינו יונה בביאור המשנה באבות (ג, יז) 'אם אין דרך ארץ אין תורה', כותב בזה הלשון: 'רצה לומר שצריך תחלה לתקן את עצמו במדות, ובזה תשכון התורה עליו, שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות, לא שילמוד התורה ואחר כך יקח לו המצות, כי אי אפשר'.

מי שאין לו מידות טובות, הכוונה שהוא אנוכי, ואנוכיות זה גשמיות, ואילו תורה זה רוחניות, ולכן התורה לא יכולה לשכון בגוף שאינו בעל מידות טובות. כמו שכותב רבינו חיים ויטאל שהמידות הן לפני התורה, והן ההקדמה לתורה.

כעין זה אומר רבי חיים וולאז'ין על משה רבינו, שהסיבה שזכה למדרגה הגבוהה שראה את הקב"ה באספקלריא המאירה, מפני גודל ענותנותו, כי על משה רבינו נאמר 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. המדרגת הקרבה שהיתה למשה רבינו להקב"ה, היתה גבוהה אף יותר מהאבות הקדושים, וזה בגלל הענווה שהיתה בו.

כי אדם עניו הוא אדם רוחני, ובאדם רוחני התורה יכולה לדבוק, אדם רוחני יכול להתחבר עם הקב"ה.

בערב מתן תורה, אנחנו חייבים לקבל על עצמנו לגדול במידות טובות. כתוב ברבינו יונה ובעוד ראשונים שהיסוד של המידות הטובות זה ענווה. ענווה היא השורש של כל המידות הטובות!

לפעמים אדם חושב לעצמו: אני לא בעל גאווה! אני יודע את מקומי! אני אפילו במצב רוח לא כל כך טוב, נדמה לו שהוא לא מתגאה, אבל זה טעות! גם המסילת ישרים הביא כמה דוגמאות של אדם שחושב שהוא עניו ובאמת הוא בעל גאווה גדול.

וזה פשוט כך, כי גאווה פירושה שאדם מרגיש 'לי נאווה תהלה', לעומת זאת ענוה פירושה שמרגיש לא מגיע לי שום דבר, כל מה שיש לי זה מהקב"ה ולא מגיע לי שום דבר. ואדם שמרגיש 'לי נאווה תהלה', והתהלה לא מגיעה אליו בגלל שאנשים לא מכירים אותו ולא מכבדים אותו, והוא נשבר מכך, אז הוא חושב לעצמו: אני לא בעל גאווה, אני שבור. אבל האמת שהוא בעל גאווה גדול, כי הוא מרגיש שמגיע לו נאווה תהלה, ובגלל שאין לו את זה הוא שבור, וזה עצמו הגאווה.

בראשונים יש כמה דוגמאות של דברים שנובעים מגאווה. דבר אחד ידוע שמי שהוא כעסן זה סימן שהוא בעל גאווה. אדם כועס כשלקחו לו משהו, איפכת לו שעשו לו כך וכך, ורוב הפעמים השורש של הכעס נובע מכך שהוא מרגיש חשוב ולא קיבל מה שרצה לקבל, זו גאווה!

הקנאה גם כן נובעת מגאווה, אדם מקנא במישהו, בכל קבוצה של אנשים זה נורמלי שיש מישהו שמקנא, והקנאה נובעת מגאווה, כי הוא מרגיש שמגיע לו ולא קיבל את מה שמגיע לו. כך כתוב בחובות הלבבות ובאורחות צדיקים, הם מביאים את הדוגמאות האלו, שזה סימנים לגאווה.

דבר נוסף, **מתכבד בקלון חבירו**, מישהו אומר דרשה יפה מאוד, כל אחד מוצא דבר אחר יפה בדרשה, אבל הוא כל פעם זוכה לראות את הדבר או שנים שלא היו כל כך מוצלחים במאה אחוז, זה יסוד של גאווה! ההנאה שלו היא להוריד את השני. צריך להיות **השמח בחלקו** - לפרגן לשני, ליהנות מהשמחה והטוב שלו.

דבר נוסף, **אינו מודה על האמת**, זה גם כן נובע מגאווה, אדם מתווכח עם חבר שלו, מותר להתווכח, ריתחא דאורייתא זה טוב, אבל אם בשלב מסוים של הויכוח אתה שם לב שאתה לא צודק - תודה. יש סיפור על הרב מברסק זצ"ל, פעם כשהיה בריתחא דאורייתא, עצר את עצמו ואמר על המקום טעיתי. הוא תפס את הנקודה שהשני אמר, והבין שהוא צודק, וחזר בו על המקום. יחד עם הריתחא דאורייתא צריך להיות מודה על האמת.

דבר נוסף שנובע מגאווה - **נקמה**! לפעמים אדם עושה מעשה והוא לא שם לב שעשה את זה בתור נקמה, על דבר שקרה לפני חצי שנה. ראובן עשה משהו לשמעון, ושמעון נפגע מזה, ולא אמר שום דבר, אבל זה נמצא בתוכו. אחר כך שמעון הפך להיות הגבאי בבית הכנסת, והחליט לתת לראובן עלייה שלא לפי כבודו. נראה לו שהוא נתן לו את העלייה הזאת בגלל חשבון כזה וכזה, אבל הסיבה שנתן לו את זה - כדי לשלם לו על מה שעשה לו לפני חצי שנה.

כמה וכמה פעמים אנשים עושים דברים, ולא שמים לב שהשורש של המעשים שלהם הוא איזה בחינה של גאווה. זה רבתי אחד מהדברים שצריכים לחשוב לפני קבלת התורה. אפילו בני תורה במדרגה של הכולל הזה, שזה מהכוללים הכי מצויינים בעולם, הן ברמה של הלימוד, והן ברמה של היראת שמים ובכל העניינים, אבל אף על פי כן תמיד יש מה להוסיף. וכיון שמידות טובות זה חלק מקבלת התורה, זה הזמן עכשיו לעבוד גם על מידות טובות.

הקפדה על 'כבוד התורה' על ידי זהירות מעוון ביטול תורה

נקודה נוספת, אני חושב שהציבור אוחז בזה במדרגה גבוהה, אבל כל אחד צריך לחשוב איך יכול להתקדם. הרמח"ל כותב שאדם צריך לדעת ולהבין שלא נברא אלא להידבק בבורא. כל תכלית הבריאה ושל האדם היא להידבק בבורא, כשאדם כובש את יצרו ומשעבד את עצמו לה' הוא נדבק בבורא. וכדברים אלו הוא כותב במסילת ישרים בתחילת הספר, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, זה התכלית שלנו בעולם.

וממשיך הרמח"ל לבאר: אמנם אמצעי אחד להביא אותנו לתכלית הזה, של להיות קרובים להקב"ה, שזה התכלית של הבריאה, אמצעי שהוא גבוה יותר מכל האמצעים האחרים, והוא תלמוד תורה. הקב"ה נתן לנו את התורה כהיכי תמצוי להגיע על ידה למדרגה הגבוהה של קרבה להקב"ה, וכך אנו מקיימים את התכלית שלנו בחיים.

כל מי שלומד תורה, כל מסכתא שהוא לומד, כל יום וכל סוגיא שלומד, זה עוד דביקות ועוד דביקות. הרמח"ל מרחיב בענין הזה, שהתורה מביאה את המדרגה הזו של הקרבה, אך אומר הרמח"ל שהתנאים שצריכים להתלוות לתלמוד תורה הם 'היראה בתלמוד ותיקון המעשים'.

'היראה בתלמוד' הפשוט הוא שיהיה כבוד התורה, כדי שהתורה תגרום את ההתעלות הזאת צריך שיהיה כבוד התורה. הקב"ה לא עשה שהתורה באופן אוטומטי בכל צורה שילמדו אותה - תביא לידי השפעה, אדם שאין לו יראה בתלמוד התורה לא תגרום לו לשום השפעה, וכפי שכותב בלשונו: 'לא יהיה הדיבור הזה אלא כדבור בשאר עסקים וכספרי החכמות וכל שאר המושכלות'.

רחמנא ליצלן מי שמבזה את התורה, ולא מכבד אותה, לא זוכה כלל למדרגות שאפשר להשיג מהתורה, כל התכלית שאפשר להשיג מהתורה להיות דבוק בהקב"ה - הוא ישיג מזה אפס! התורה בשבילו היא רח"ל כמו לימוד מתמטיקה.

זה מבהיל על הרעיון ומאוד מפחיד! הרי חז"ל אומרים על מי שיש בידו ללמוד תורה והוא לא לומד 'כי דבר ה' בזה'. יוצא שאם חס ושלום יש ביד האדם ביטול תורה, יש בזה ביזיון לתורה, וכל מדרגה בביטול תורה מורידה מהתכלית שבשבילה הוא בא לעולם, שזה הדביקות בהקב"ה.

אנחנו חיים בעולם לתכלית של דביקות בה', והדרך להידבק בה' זה על ידי התורה. וחס ושלום אם לא מכבדים את התורה כראוי, אז התורה לא עושה את הפעולה הזו, הקב"ה לא נותן בתורה את הכח לחבר את האדם לה'.

רבי איצ'לה בלאזר זצ"ל דיבר על זה שכשאדם חס ושלום ביטל מצות תפילין יום אחד, או ביטל מצות אכילת מצה בליל פסח, הוא דואג ומצטער על כך, איך קרה לי כזה דבר, אבל אדם שדיבר דברים בטלים כמה שעות, הוא לא מסתובב ואומר: 'אוי וי ביטלתי תורה', כמו שמרגיש אדם שלא הניח תפילין.

החפץ חיים לפני ימי הדין עשה חשבון הנפש ומצא שבע דקות של ביטול תורה במשך כל השנה כולה. אנחנו לא אוחזים במדרגה הזו, אבל לכל הפחות אנחנו צריכים למעט ככל שניתן מסתם דיבורים, ואם מישהו דיבר סתם צריך להרגיש רע. אם מרגישים שעשו רע בכך שביטלו תורה יש בזה כבוד התורה. אבל אם הביטול תורה בכלל לא מדבר אל האדם, ואפשר לבטל תורה ולהמשיך הלאה רח"ל כאילו לא קרה דבר, בכך מאבדים את כל התכלית של התורה, להשיג מדרגה של דביקות בהקב"ה.

אלו שני דברים שרציתי להעיר, בימים אלו ימי קבלת התורה, צריכים לקבל דברים ביחס לתורה, דבר ראשון לקבל מידות טובות, ומידות טובות בעמקות, לשים לב מה השורש של כל פעולה שלנו, ומאיזה מידה היא באה. ודבר שני לא לבטל תורה.

ורבי איצ'לה מבאר למה באמת בעוון ביטול תורה, אדם לא מרגיש רע כמו שמרגיש בביטול מצות תפילין, בגלל שכמה פעמים מותר לבטל תורה, וממילא הענין של הביטול לא כל כך נורא.

ובאמת אברך שיש לו בית עם ילדים, ויש לו זמנים של ביטול תורה, צריך לחשוב כמה אפשר לצמצם את הביטול תורה, צריך שיהיה לו מונח בראש שאם הוא לא למד תורה זה אוי וי, וכך יהיה כבוד התורה ויקיים את התכלית של התורה להיות דבוק בהקב"ה.

היום בזמנינו בארץ ישראל ובכל העולם כולו מדברים נגד היהודים, ובארץ ישראל מדברים נגדנו. אנחנו צריכים לעשות כבוד לתורה, ועל ידי כבוד התורה שנעשה - נדבק בכך בהקב"ה, וזה יגרום שהמלכות שמים תהיה יותר חזקה, ועל ידי זה בסייעתא דשמיא אם ירצה ה' תבוא הגאולה השלמה.

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ד

פניני
הפרשה

משא"כ סוטה זו, אשר בעזרת פניה אינה מודה בחטא, וצריכים אנחנו למי המרים' כדי לבדקה, שפיר מקרי 'מעשה בהמה'.

וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת

הַזֶּכֶדֶן מִנְחַת קִנְיָתָהּ הוּא (ה' י"ח)

הדגשת כוחו של היצה"ר במצגי שוא

ובגמ' (סוטה ח ע"א) מקשה כיצד שייך כל ההנהגות הללו שלכאורה הם היפך הצניעות פריעת ראשה, וגילוי ליבה, וכדו', ומתרת הגמ' "גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו ראות".

ולכאורה עדיין צריך ביאור, כיצד שייך לאגרוי יצה"ר בנפשיה, ועוד הלא חזינו כיצד אנשים שהתגרו ביצה"ר כמו פלימו גברא (קידושין פ"ד ע"א) וכדו', והיצה"ר נלחם בהם בכל כוחו להכשילם, וא"כ היאך שייך לומר אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו ראות.

אלא הביאור הוא כך, דעושים זאת בדווקא כדי להראות קבל עם ועדה, שכל כוחו של היצה"ר הוא בדמיון ובמיצגי שווא, להראות ולדמות הרים וגבעות, ולנפח את הניסיון כבלון גדול מימדים, אבל כאן בבית המקדש, נקודת האמת הפנימית של עם ישראל לא תופס אותו דימיון כלל, כאן לא יכול היצה"ר למכור את מרכולתו השקרית והמדומה, וזה חלק מכפרתה של אותה סוטה, שידעו הכל, שנפלה ברשתו של היצה"ר, אבל באמת הכל דימיון פורח, בלי שום ממשות, ומשו"ה גמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שענינו ראות.

וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה (ה' יח)

מדוע מבזים אותה דווקא באופן

שכזה

וברש"י כאן מביא לחז"ל וז"ל: "סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה, מכאן לבנות ישראל שגילוי הראש גנאי להן", דהיינו שהכהן פורע את ראש האשה' בכדי לבזותה, ולכאורה צריך ביאור מדוע מבזים אותה דוקא באופן הזה, הלא ישנם דרכים רבות בכדי לבזותה, ואמאי נעשה הדבר דוקא ע"י פריעת ראשה.

ונראה לבאר בדרך פשוט, שהנה מבואר בפוסקים שבתולה אינה צריכה לכסות ראשה, ואף לשיטת המג"א (סימן ע"ד) אינו אלא חומרא בעלמא, שלא תלכנה הבתולות בפיוזר שערות, וא"כ כאן בסוטה זו בא הכהן לבטל ממנה מראה של "אשת איש", דהיינו משום שהיא פרצה איסורא דאשת איש, ונהגה בעצמה כמי שאין לה בעל, כך ינהגו בה שיפרעו את ראשה, ותראה כפנויה.

ובאמת מדויק זה הדבר במג"א בעצמו, (שם) שהוכיח שמדינא אין הבתולה צריכה לכסות ראשה, מהא דכתיב בסוטה "ופרע את ראש האשה", ולכאן אין דבריו מובנים מדוע מביא ראי' מפסוק זה דווקא, אכן לדברינו הנ"ל מבואר היטב, שהמג"א פירש כמש"כ, שמטרת פריעת ראש האשה הוא, כדי לנהוג

אִישׁ אִישׁ כִּי תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ (ה' יב)

חובת האיש וחובת האשה והזהירות לא לגלוש לשטח הזולת

וברש"י כאן מביא "ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה, ואישה מלמטה", ומבואר שדוקא כאן בעבירה זו יותר משאר עבירות, מודגש הפגם כלפי מעלה, ואפשר לבאר ע"פ דברי חז"ל (סוטה י"א) שאמרו "איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן", והיינו שאותיות "אש", הן השורש שבתוכן "איש ואשה", והתוספת של ה"ד" והה"א, שהם אותיות השם באו רק לחלק את האיש מן האשה.

וידוע שטבעי האיש שונים מן האשה, ולכ"א הוכן תפקידו מסוים ברוחניות, ומתי שכל אחד שומר על תפקידו, ולא גולש לחלק חברו, הרי בכך נשמר החילוק שבין האיש והאשה, ונשארות אותיות השם האלה במקומן, דמכיון שכ"א שומר על חלק המסוים שלו, דזהו קיום של רצון ה', ובכך משתתף שמו בתוכן, וזהו המצב של זכו שכינה ביניהן, והמצב של לא זכו הוא באופן שכ"א גולש לחלק חברו, ואז מסתלק החילוק שבין האיש והאשה, ואז מסתלקים אותיות השם ממקומם, שכל עיקרן הוא להפריד ולחלק את תפקיד האיש מן האשה, שלכ"א יש חלק אחר ברוחניות, כמ"ש בגמ' הא במילי דשמיא, הא במילי דבייתא, וממילא נשארות רק אותיות השורש, שהן אש וזהו המצב של לא זכו אש אוכלתן.

וְהִבִּיא אֶת קֶרְבָּנָהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂיַּת הָאִיפָה

קֶמַח שְׁעָרִים (ה' ט"ו)

מדוע נתייחדה הסוטה להביא קרבן

בהמה

וברש"י כאן מביא את דברי הגמ' (סוטה יב) "ולא חטים היא עשתה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה", ע"כ.

ולכאורה צריכים אנו להבין והלא כל חטאי עריות הם בכלל מעשי בהמה, ולא מצינו בהם 'שעורים', ומדוע איפה נתייחדה דווקא אותה סוטה, בהבאת קרבן שעורים.

אלא הביאור הוא פשוט, בכל העבירות שמביאים עליהם קרבן, לא הקרבן הוא העיקר והכפרה אלא ההכנעה, והחרטה, והלב נשבר, וכדאי' בגמ' (תענית ט"ז ע"א) לגבי אנשי גינווה, שהקב"ה לא ראה את השק אותו לבשו, אלא "וירא אלקים את מעשיהם", דהיינו ששבו באמת מדרכם הרעה ולא רק מעשים כלפי חוץ, והמביא קרבן בביהמ"ק אם זה חטאת או אשם, היה מתוודה וכו' ושומע את ניגוני הלויים והיו כליותיו מתהפכות בקרבו לתשובה שלימה, וממילא יתכן שחטאו בחטא הדומה למעשה בהמה, אבל חזרו בהם ושבו מדרכם הרעה, והקרבן הוא לכפרה.

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

בעניין קפנדריא

מפעם לפעם זוכה הקהל הקדוש לפתקי דרחמי, היוצאים מלשכת הגזית, להורות דבר ה' זו הלכה, [אמנם ברור הוא כשמלה, שלא כל הפתקים שווים, ישנם אשר נכתבו כהוראה ליחיד, ולא טעונים פרסום לציבור, וצריך ישוב ושיקול הדעת גדול להחליט בדבר זה, ואי"ז סתם 'סקופ' כאותם המצלמים לאלתר כל מה שרבינו כותב ע"מ לחלקו ביעקב ולהפיצו בישראל], והנה בדלת הפנימית היוצאת להיכל הישיבה, כתב רבינו בכ"ק דאסור לקצר משם דרכו ולעשות קפנדריא כשיוצא מהחדר, וישבנו קמיה רבינו לדון עמו בהלכה זו, וחילוקי דיניה. ואמר רבינו, דהנה א"י בגמ' (מגילה כ"ח ע"ב) "כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה, הוו קיימי ושאלו שאילתא מרבא, אתא זילחא דמיטרא, עיילי לבי כנישתא, אמרי האי דעיילין לבי כנישתא, לאו משום מיטרא, אלא משום דשמעתא בעא צילתא כיומא דאסתנא, ע"כ. דהיינו שאמרו, רבינא ורב אדא, מה

המשך בעמוד הבא

בה כמנהג פנויה, ומהא שמעינן בהכרח שפנויה שריא לצאת בפיוזור שיער.

וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זֶרַע (ה כח)

גודל המעלה של אשרי מי שחושדים אותו ואין בו

אמרו חז"ל (שבת ק"ח ב) "אשרי מי שחושדים אותו ואין בו", ואפשר לפרש זאת כך: דהלא אם יאמרו על 'משה רבינו', שלא נכשל מימיו בחילול שבת, הרי זה פשיטא, דליכא בזה שום שבח כלפיו, דמילתא דפשיטא הוא, וכן הוא בכל אדם שאין לו שייכות לעבירה פלונית, ליכא שבח שלא נכשל בה, אכן בכה"ג שחושדים אותו על דבר מסוים, הרי זהו סימן שיש לו שייכות לכך מדנחשד על הדבר, ממילא איכא בזה שבח הא דאין בה עבירה זו שנחשדה עליה.

וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְטָהְרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זֶרַע (ה כח)

כיצד פעלה לעצמה חנה ישועה לזש"ק

בגמ' אמרו (ברכות ל"א ע"ב) לגבי 'תפלת חנה' 'אם ראה תראה', א"ר אלעזר, אמרה חנה לפני הקב"ה, רבש"ע אם ראה, מוטב, ואם לאו תראה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר "ונקתה ונזרעה זרע", ובסוף נאמר שחשדה עלי לשכורה, וכל החושד בחבירו ואין בו צריך לברכו, ולכן בירך אותה להפקד בכו.

ונראה לומר דזהו יסודה של ההבטחה של 'ונקתה ונזרעה זרע', שאותה אשה הנחשדת בסוטה, ונמצאה נקיה נפקדת בכו, מהאי טעמא ד'כל החושד את חבירו ואין בו צריך לברכו' שנוהג גם כלפי שמיא, ומכיון שנחשדה האשה, כביכול כלפי שמיא, ונבדקה ע"י שם הוי"ה הנמחק על המים, לכן אם נמצאה נקיה מקבלת ברכת ה' להפקד בזרע.

דעת
חכמה ומוסר

סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר "ונקתה ונזרעה זרע", ולמעשה בסופו של דבר, הלכה והתפללה עד שחשדה עלי לשכורה, וכל החושד בחבירו ואין בו צריך לברכו, ולכן בירך אותה להפקד בכו. ויש לעיין מה החידוש שהיה לה עצה טובה כ"כ, לעשות קינוי וסתירה מבעלה, ומה חידשו בזה חז"ל בהביאם עצה זו, הלא היה זה רק הוי"ה, ולבסוף לא עשתה זאת כלל, אלא הלכה והתפללה וכו'.

ונראה לומר דיסוד ההבטחה של 'ונקתה ונזרעה זרע', הוא שאותה אשה הנחשדת בסוטה, ונמצאה נקיה נפקדת בכו, מהאי טעמא ד'כל החושד את חבירו ואין בו צריך לברכו' שנוהג גם כלפי שמיא, ומכיון שנחשדה האשה, כביכול כלפי שמיא, ונבדקה ע"י שם הוי"ה הנמחק על המים, לכן אם נמצאה נקיה מקבלת ברכת ה' להפקד בזרע.

ונמצא שבאמת נתמלאה בקשת חנה להפקד בכו ע"י סתירה, בכך שנחשדה ע"י עלי לשכורה, ו'כל החושד את חבירו ואין בו צריך לברכו', וזהו כוחה של תפילתה שנתקבלה גם לגבי עניין זה שיחשדוה, ועי"כ יהיה עלי חייב לברכה ולהבטיח לה זש"ק, וזהו זכות של גדול הדור כמו עלי, שמשמש שליח ה' לקיים רצון חנה, שמקובלת תפלתה, ומרומז גם בדרשת חז"ל, (סוטה ג' ע"א) בלשון 'כי תטשה', שאין אדם עובר עבירה אלא אם נכנסה בו רוח שטות, ועל כן ישועתה היתה באופן שחשדה עלי בחסרון דעת ושטות, של שכור, וחשבה לשכורה.

אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְּלֵא לְנֶדֶר נָזִיר (ו ב)

מדוע דוקא ע"י נזירות יין יתרחק מקלקול הסוטה

חז"ל אמרו (סוטה ב א מובא ברש"י כאן) "מדוע נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלוקלה, יזיר עצמו מן היין", ולכאורה צ"ב, מדוע צריך להגיע לכזה רמה של "נזירות", הלא יכול להדיר עצמו מן היין באופנים אחרים כגון ע"י "קונם" וכדו'.

ואלא נראה לבאר דמסתבר שצריך לעשות את הריחוק הגדול מן היין בדוקא, וזה שייך דווקא ע"י נזירות, שהיא איסור מיוחד על יין, משא"כ בקונם שהוא איסור כללי לכל מילי דעלמא לאסרם ע"ע, וממילא אין בקונם את הדגשת הריחוק מן היין, כמו שעושה זאת בכה"ג ע"י נזירות.

בתפילה בליל שב"ק מונח הירא"ש של כל השבוע

שח מקורבו של רבינו הרמ"ש שליט"א שאמר לו רבינו דע לך שבתפילת ערבית של שב"ק שם מונח כל הירא"ש של כל השבוע, ובייחוד במילים 'לפני נעבוד ביראה ופחד', [ובנו"ט יש להוסיף מה שהבאנו בעבר (גיליון 112 התשפ"ב) דאמר רבינו דאין לנו השגה בגודל נוראות קדושתו של מרנא מהרי"ל דיסקין זללה"ה, ידידע שכשהיה אומר בליל שב"ק את המילים "לפני נעבוד ביראה ופחד" היה בולט על פניו הווריד שבמצחו, עד שכל הרואים היה נופל עליהם פחד ואימה בלתי תתואר, ולא היה בר נש אשר יכל להביט עליו באותה שעה חוץ מתלמידיו הקרוב רבי הערש מעכל שפירא זיע"א בעל ציץ הקודש, והטעים לן רבינו מדוע דווקא בשעה זו בלט הווריד מעל מצחו, אלא דכידוע ישנם שני סוגים של יראת הבורא ית"ש, יראת העונש, ויראת הרוממות, ויראת העונש היא היראה הטבעית מהגהינום לאחר מאה ועשרים שנה, ויראת הרוממות היא הפחד מנדנדוד עבירה מרוממות השי"ת, והנה גיהנום פעיל הוא בכל ימות השבוע, אמנם בליל שבת פוסק מפעולתו כיון דהרשעים אינם בגיהנם בשב"ק, יוצא ממילא שבאותה שעה בליל שב"ק קיימת רק יראת הרוממות בשיא השיאים, וממילא מובן מדוע דווקא באותה שעה היה נראית כלפי חוץ יראתו הנוראה של מהרי"ל דיסקין זיע"א].

והוסיף רבינו בענוותנותו לכן דוקא אז אני מרגיש מלחמה עצומה עם היצה"ר של שבוע מחדש, משא"כ בתפילת שחרית של שב"ק, [וכבר הבאנו מכ"ק של רבינו שכתב מדוע בתפילת שחרית של שב"ק יש לו התעוררות גדולה משום שהיה מוסר נפשו עליו בצעירותו ללכת מבית הוריו ברמת גן, עד לבית הכנסת 'ברסלב' בב"ב, שם היה מניין נץ ולמרות שהיו בדרך כלבים עזי נפש שהטילו חיתתם על העוברים ושבים ההתגברות הזו היא שהביאה לו ס"ד בתפילה זו.

שפה לנאמנים - המשך

שנכנסנו לבית הכנסת מפני המטר, אינו מחמת הגשם גופיה אלא משום דשמעתא בעיא צילותא.

והוקשה להראשונים, מהא דקיימ"ל (שם) שת"ח מותרים לאכול ולשתות בבי כנישתא, ותירץ ע"ז ההגהות אשרי דרבינא ורב אדא החמירו ע"ע, אמנם הב"י תירץ דאכילה ושתיה הותרו רק בדוחק, והר"ן תירץ דחלוק דין ביהמ"ד מביהכנ"ס, דרק ביהמ"ד הותר לת"ח באכילה ושתיה ולא ביהכנ"ס.

והקשה רבינו דלכאורה מאי הועילו הראשונים הללו בתרוצים אלו, הרי להדיא נפסק בשו"ע (סי' קנ"א) שאם הוצרך לקרוא לחבירו בביהכנ"ס, יאמר שם פסוק אחד, או ישב מעט, ואז שרי לקרוא לחבירו משם, וא"כ נראה דלהכנס לביהכנ"ס משום גשמים לא גרע מלהכנס כדי לקרוא לחבירו, שהרי כשנכנס מפני הגשמים אינו עושה פעולה בתוך ביהכנ"ס, אלא רק מחסה הוא לו מן המטר, ולכאורה קיל טפי מכניסה לביהכנ"ס כדי לקרוא לחבירו, שאז משתמש בביהכנ"ס כדי לקרוא לחבירו, וממילא היה מקום להתיר לכתחילה כניסה דמחמת גשמים ע"י אמירת פסוקים, או ישיבה מועטת.

ואמר רבינו, דאפשר לומר, שהנה לגבי עשיית דרכו קפדנריא דרך ביהכנ"ס מבואר בפשיטות שאסור, ולא מהני לזה קריאת פסוק מפני שמשמש ממש בביהכנ"ס ע"י שמקצר דרכו בתוכו, משא"כ בקורא לחבירו, הרי בעצם היה מסכים שלא ימצא חבירו בביהכנ"ס כלל בההיא שעתא, ורק מכוח המציאות הוא נמצא כעת שם, ונאלץ לקרוא לו מבית הכנסת, ונמצא שאין כאן רצון חיובי בכניסה לביהכנ"ס בדוקא, ורק מחמת המציאות שבמקרה נמצא חבירו בביהכנ"ס, לכן נכנס לשם, לכן לא חשיב השתמשות בביהכנ"ס.

ולפי"ז מובן החילוק בכניסה לביהכנ"ס מחמת גשמים, דלא דמיא לכניסה לצורך קריאה לחבירו, שהרי רוצה הוא את הכניסה הלזו בדווקא, שניצל ע"י כך מן הגשמים, וזה דומה לעשיית דרכו קפדנריא, שצריך כעת בדווקא את הקיצור דרך הזה, ולכן ל"מ בזה שיקרא פסוק או ישב מעט, דבכך עדין לא נעקרת מחשבתו, בכניסה זו, שעיקרה היא השימוש בביהכנ"ס, משא"כ קורא לחבירו שאין שימוש בביהכנ"ס, רק אסור הוא מצד שנכנס בו לחינם, בהא מהניא קריאת פסוק, או ישיבה מועטת, שבכך כבר נחשב שלא לחינם נכנס שהרי עשה מצוה.

והוסיף רבינו, דלפי"ז היה מקום לדון, בעיקר קושיית הראשונים, מאי שנא כניסה מחמת גשמים שאסורה, מאכילה ושתיה דשריא לת"ח, דאפשר לחלק שאכילה ושתיה בביהכנ"ס לא חשיבא השתמשות בגוף בביהכנ"ס, שהרי יכול לאכול, במקום אחר גם כן, אף אם לא יהיה תחת קורת גג, אם לא משום גנאי שגינו חז"ל את האוכל בשוק, דרק שהאכילה אסורה משום שביהכנ"ס לא ניתן לכך שיעסוק האדם בו בצרכי גופו וזה הותר לת"ח, שעסק זה לגבייהו הוא לצורך תורה, משא"כ בכניסה מחמת גשמים, שהיא השתמשות בחפצא של ביהכנ"ס, דנמלט הוא מחמת המטר המציק, בהא לא מצינו היתר אף לת"ח, והמג"א (שם קנ"א) לא נתכוין לכך.

ובעיקר הערה הנ"ל אמאי לא תותר כניסה מפני הגשמים ע"י אמירת פסוק, ככניסה בקורא לחבירו, אמר רבינו דאפשר לחלק בפשיטות ע"פ המבואר, שצריך שיקדים לומר את הפסוק קודם שקורא לחבירו ולא להיפך, דהיינו יקדים את ההשתמשות לקודש מהחול, וא"כ בכניסה דמחמת גשמים, שפיר לא מהני אמירת פסוק, דבע"כ קודמת הנאתו לאמירת הפסוק, דלא תלך כשנכנס כבר נהנה ממניעת הגשמים.

הדפסת העלון לע"ג רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאנ'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת כיבאס, הצדיק החכם רבי רפאל כיבאס זצ"ל

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת נשא תשפ"ד

אכילה וקדושה

תוכן

א' - הקדושה שבפרישות / א

ב' - החטא שבפרישות / ג

ג' - האכילה הקדושה / ה

מכאן למדו חז"ל יסוד, כיצד יוכלו כל איש ואשה לקדש את עצמם. חז"ל ראו כאן, בפרשה של נזיר, שבנוגע לאכילה, ישנה קדושה על ידי פרישות, על ידי הגבלה ומניעה עצמית.

עבור כל מי שבקי בספרים הקדושים, המושג הזה ששמו 'פרישות' הוא נושא ידוע. בספר חובות הלבבות ישנו שער הנקרא 'שער הפרישות', ובמסילת ישרים גם כן יש חלק נכבד העוסק בכך. כל הספרים עוסקים - לעתים בהרחבה - בנושא הזה של הימנעות מתענוגים שאין בהם צורך. סוגיא רחבה זו כוללת כמובן מגוון רחב מפעולותינו, וגם כוללת יסודות רבים של השקפת התורה בכלליות, וגם השקפות וגישות הנצרכים לחיים מוצלחים בכלל.

יש פרישות בהסתכלות ופרישות בהוצאת ממון, פרישות בדיבור ופרישות בטיולים, וכן בעוד הרבה מאוד תחומים. כל אחד יכול לבנות לעצמו תכנית של פרישות בכל התחומים הנ"ל, ובכך לקנות עוד ועוד קדושה, כל ימי חייו. אבל כאן בגמרא אנחנו רואים, שעצם הפרישות מאכילה ושתיה, כבר הופכת את אדם לקדוש.

הנפש האלקית והנפש הבהמית

מהי קדושה? אין ספק שזהו נושא גדול, ולא אני הוא זה שראוי לבאר לכם אותו במלואו, אבל לכל הפחות אני יכול לחזור בפניכם על דברים ששמעתי מרבותי, ומה שלמדתי בספרי רבותינו. קדושה פירושה להשליט את השכל על הנפש הבהמית. זהו אדם קדוש.

נכון, גם לבני אדם יש נפש בהמית. אך אין הכוונה שאנחנו בהמות, אלא שכפי שלבהמה יש רפלקסים מסוימים ששולטים על תפקודה ללא שהיא נזקקת להקדיש לכך כל מחשבה, כך גם באדם קיימת מציאות זו. ואם האדם היה מנהיג את עצמו רק על פי נטיות אלו, הוא

א' - הקדושה שבפרישות

"איש המאה"

במסכת תענית, דף י"א עמוד א', חז"ל משבחים את האדם שמתנדב לקבל על עצמו תעניות, מלבד תעניות הציבור שבהם מחויבים אנו להתענות על פי ההלכה. וכה אומרת הגמרא: "כל היושב בתענית נקרא קדוש". הפלא ופלא! האדם הזה הוא איש קדוש! לא כל אחד זוכה לתואר זה! והנה חכמי הש"ס מעניקים לך אותו! הלא דבר הוא!

בשבוע שעבר, הוכתר אלברט איינשטיין כ"איש המאה". כך סיפרו לי. אתם יודעים מה אני אומר על חדשות כגון אלו? אני אומר: אז מה? מי הכתיר אותו? אם מי שהכתיר אותו היה ארגון של שומרי תורה, לדוגמא אגודת הרבנים, אז אולי. אבל מי הכתיר אותו?! מגזין "טיים"! בורים ועמי הארץ. אז מבחינתי אין לכך כל משמעות.

אבל פה יש לנו משהו עוד יותר גדול מאשר אגודת הרבנים, שמכתיר את האיש הזה בתואר 'קדוש' - הלא הם חכמי הש"ס! והם לא מכנים אותו בסתם תואר, אלא בתואר 'קדוש'! או ווה! זה כבר משהו מיוחד!

עבודת הפרישות

מנין למדו זאת חז"ל? מהפסוק בפרשת השבוע. כאשר התורה מתארת את הנזיר, היא אומרת: "כל יְמֵי נְזִירוֹ קֹדֶשׁ הוּא לֵה" (במדבר ו, ח) - היות והנזיר קיבל על עצמו, למשך תקופה מסוימת, הנהגה של פרישות - פרישות מיין, התורה מכנה אותו "קדוש". "כִּי נָזַר אֶלְקִיוֹ עַל רִאשׁוֹ" (שם פס' ז) - היות והוא הקדיש את עצמו להיות פרוש לפרק זמן מסוים, וקיבל על עצמו לפרוש מן היין לשם שמים, התורה מעטרת אותו בכתר - כתר של קדושה.

עובר זמן מה, והעבד שוכב לו בנוח על הספה, והאדון משרת אותו. וכשהאדון מתחיל להזדקן ורוצה להנות מעט מעבדו, הוא פונה אליו ואומר: "תראה ממרא, במשך כל השנים הללו, אני שירתתי אותך. כעת אני זקן וחלש, אז הגיע הזמן שתקום מהספה ותשרת אותי".

אבל בתגובה, ממרא צוחק: "איזו בדיחה! אתה רוצה לשלוט עלי? שאני אשרת אותך? הצחקת אותי! אני כבר לא בשימוש!"

זה מה ששלמה המלך מלמד אותנו. תשגיחו על העבדים הנערים שלכם. ולא רק העבדים - גם על הבנים והבנות הקטנים שלכם. צריך ללמד אותם בקטנותם שעליהם לעבוד, שהאמא לא תהיה השפחה בבית. תנו לבנות הקטנות לשטוף כמה כלים. גם אם מפעם לפעם הן שוברות איזה כלי, למדו את הבנות לשטוף כלים. למדו את הבנים הקטנים לשים דברים במקום. לכל אחד צריך להיות תפקיד בבית, שלכל אחד תהיה מטלה. אל תתנו להם להטיל את המטלות על אחרים. עליכם ללמד אותם לבצע בעצמם את המוטל עליהם. אחרת, "וְאַחֲרֵיתוּ יְהִיָּה מְנוֹן" - מה יקרה? בסוף הוא יהיה האדון שלך. כך פירשו המפרשים את המילה הזאת [א.ה. ראה רש"י והמצודות]: "מְנוֹן" - שליט. העבד יהפוך להיות האדון שלך, הוא ישלוט עליך.

עבד לתאוות

והנה, המשל הזה הוא טוב, אבל הוא רק משל. יש משהו מעבר לזה. הנמשל הוא העבד שלנו. יש לנו עבד, הלא הם התאוות והאינסטינקטים שלנו, ומי שנכנע להם, מפנק מנוער את עבדו - הלא הוא הגוף.

אותו הדבר עם תאוות האכילה. התאוה הזו היא העבד שלך, ומצופה ממך לעשות בה שימוש נכון. אבל אם תיכנע לתאוותך בעודך צעיר לימים, ותאכל כל הזמן ממתקים ותשתה שתיה מתוקה - כמו שראיתי ילד חוזר מהחידור ביום ששי, כשבידו האחת הוא מחזיק ארטיק, וביד השנייה בקבוק גזוז. מה קורה כתוצאה מכך? דבר ראשון, כשהוא חוזר הביתה הוא לא מסוגל לאכול מזון בריא. הוא אוכל שטויות, כל מה שהבטן שלו מתאוה, והוא אינו בריא. במקום לחזק את גופו באוכל מזין, הוא מלא בממתקים, בדברים שהם לא יותר מקלוריות, ולגופו אין את החומרים הנדרשים כדי לתפקד כראוי. בנוסף, הוא שרוי כעת במצב רוח לא טוב בגלל הממתקים הללו.

נזר הקדושה

מי שנכנע תמיד לנפש הבהמית שלו, הבטן שלו תאכל אותו אלי קבר חלילה. זה מה שקורה להרבה מאוד אנשים. בכך שהם נכנעים לתאוה של 'ג'אנק פוד', הם מגיעים

היה כמו הבהמות במכללות ובמערכות העיתונים. יש אפילו בהמות שברגע זה יושבים במעבדות זוחים בפרסי נובל על תגליות ענק בתחום המדע. מדובר באנשים חכמים ומוכשרים, אבל היות והם מניחים לאינסטינקטים שלהם לשלוט עליהם, אזי במידה רבה אין בינם לבין הפרה שום דבר.

אכן, אין זה אומר שאין ערך לאינסטינקטים הבהמיים הללו. יש להם ערך רב! אכילה, רעב, תאבון, זה מאוד חשוב. לא רק חשוב - זה נס! התאבון הוא נס. כיצד זה שכאשר מלאי האנרגיה בגופנו אוזל, אנחנו מרגישים תחושת רעב? זהו נס! כשאוזלת האנרגיה מהארוחה הקודמת, הגוף מודיע לאדם שהגיע הזמן לתדלק מחדש.

נס הרעב ונס השובע

תארו לעצמכם שלא היה לנו תאוה לאכול, והיה עלינו לאכול על פי תוכנית מסוימת, על פי לו"ז מיוחד. בכל בוקר היינו צריכים לבדוק בלו"ז היומי: "האם אני אמור לאכול עכשיו? וכמה אני צריך לאכול?" ומה יקרה עם הרשימה תלך לאיבוד, או שסתם כך, נהיה עסוקים מכדי להסתכל בכלל ברשימה? היינו ממשיכים להתרוצץ ולתפקד, עד שהיינו נופלים על הקרקע שדודים ח"ו.

אבל הגוף שלנו אינו מאפשר לתרחיש כזה לקרות. הגוף אומר לנו: "עצור ואכול! אני רעב!" אי אי אי! איזה נס! אנחנו יושבים ואוכלים בתאבון. וכשאנחנו אוכלים מספיק, מתרחש נס נוסף. התאבון נעלם. מדוע שהוא יעלם? מדוע שלא יהיה לנו חשק לאכול עוד ועוד, עד להתפקע חלילה? למה שלא נאלץ להסתכל בשעון כדי לדעת מתי עלינו להפסיק לאכול? אך לא; לא כך קורה. אנחנו יודעים, באופן אוטומטי, מתי להפסיק לאכול. אם החכמה המופלאה הזו שבה נברא גוף האדם אינו נס, הראו לי נס גדול יותר מזה!

רואים אנו אפוא שהתאבון הוא מתנה מאת ה', והוא נס. עם זאת, זהו אינסטינקט, חלק מהנפש הבהמית, ומי שמניח לנפש הבהמית לשלוט עליו, היא מתחילה להפוך לאדון על השכל. היא מתחזקת עוד ועוד, עד שהיא הופכת לבעלת הבית.

מפנק עבדו

זהו שאומר שלמה המלך בספר משלי: "מִפְּנֵק מְנַעַר עֶבְדוֹ וְאַחֲרֵיתוֹ יְהִיָּה מְנוֹן" (כט, כא). נניח ויש לאדם עבד, נער יפה תואר, ששואל את אדונו: "אדוני, האם תרצה אולי לשתות משהו?", אבל האדון, שמרחם על העבד - חמד שלו, טופח לו על ראשו ועונה: "זה בסדר נערי, אני אסתדר לבד". הוא אפילו קורא לו ונותן לו סוכריה. הוא בכלל לא מניח לעבד לעבוד. הוא מפנק אותו.

הבעל המסור

הבה נסביר את הענין באמצעות משל. מעשה בבני זוג, בעל ואשה, שהאשה היא בעלת משקל יתר, ועליה לרדת במשקל - הרופא אמר שזו חובה! זה חשוב ביותר. אז היא מחליטה שהיא ובעלה פותחים בדיאטה. אבל הבעל לא מתלהב מהרעיון, וטוען: "מדוע זו אשמתי שאת רוצה לרדת במשקל?"

והיא עונה לו: "אין ברירה. אם נמשיך להגיש את כל המאכלים המגרים הללו, אני לא אצליח להתגבר על עצמי, ואני עלולה לחלות".

אך הוא בשלו: "אבל אני צריך לצאת לעבודה. את יושבת בבית כל היום, אז את יכולה להסתדר עם פחות, אבל אני צריך לעבוד. עלי לאכול ארוחת בוקר הגונה לפני שאני יוצא לעבודה".

אבל היא אומרת: "אין מה לעשות. אתה נשוי לי! וכעת הדבר החשוב ביותר הוא הבריאות שלי. אנחנו צריכים לעשות את זה ביחד!"

אז הבעל הנאמן מוותר לאשתו. מה הוא לא יעשה למענה?

דיאטה לנשמה

ובנמשל: הגוף, הלא הוא הבעל, נשוי לנשמה - שזו האשה, והנשמה רוצה להיות פרושה, ובכך להתחנך לקדושה. אבל הגוף אומר לנשמה: "אני רוצה לחיות חיים נורמליים. אני רוצה הכל".

אך הנשמה עונה: "אם אני אתן לך הכל, מה יהיה אתי? אם אני איכנע לכל גחמה, זה יהרוס אותי; אני רוצה שתהיה נזיר. אני רוצה שתפרוש מהעולם הזה, במידה מסוימת, למעני, כדי שנוכל לשעבד את עצמנו יותר לה'. אני רוצה להתקדם בחיים, ואני נמצאת בעולם הזה לזמן קצר בלבד". הנשמה רוצה להיות טובה יותר.

אבל עליה להתנצל בפני הגוף. "גופי המסכן", אומרת הנשמה, "אני מתנצלת שעלי למנוע ממך את הדברים הללו. אני אקריב קרבן כדי לכפר על כך. עלי לבקש כפרה על כך שחטאתי נגד גופי".

זהו היסוד שכתוב כאן. אמנם אתה מייסר את גופך המסכן כדי להתקדם עם נשמתך, כדי להיות קדוש, אבל בכל זאת עליך להקריב קרבן חטאת, עליך להבין שאתה חוטא כנגד גופך. הגוף אינו שלך, ואינך רשאי לנהוג בו שלא כשורה. הגוף הוא כמו ילד או יתום שניתן לך, ויש לך אחריות כלפיו. עליך לשמח את גופך!

לקבר בגיל מוקדם. אצל רוב אלו שמתים בגיל צעיר, הדבר נובע מכך שהם נכנעים לגופם - ולא רק בנוגע לאכילה; הם נכנעים לכל מיני תאוות גופניות, עד שהם כבר אינם מסוגלים לשלוט בגופם (רמב"ם פ"ד מהלכות דעות).

אבל מעבר לחשיבותו של ענין זה כדי להמשיך ולחיות, הנושא שלנו כעת הוא קדושה. הקב"ה העניק לנו עבד ששמו תאוות האכילה, וזהו עבד מאוד נאמן ומוכשר. אבל יש כאן ניסיון, ניסיון לקנות קדושה.

כי מלבד הנפש הבהמית, לאדם יש גם נשמה, בעלת יכולת לחשוב ולשקול. לכל אחד מאיתנו יש נשמה קדושה ונפש בהמית - אלו הם החלקים שמרכיבים אותנו. והצלחה פירושה שמצופה מאיתנו שהנשמה הקדושה תהיה זו ששולטת. חיים מוצלחים פירושם, שבאמצעות התרגלות וחינוך נגביר את השכל על הבהמה. זוהי קדושה. לכן, כשהתורה מצווה אותנו "קְדָשִׁים תִּהְיוּ", חכמינו מסבירים שהכוונה "פרושים תהיו" [א.ה. כלשון התורה כהנים שהביא הרמב"ן שם על הפסוק]. קדשו עצמכם על ידי שתאמרו: "לא!" ולכן הנזיר נקרא קדוש. זה הטעם שהתורה עיטרה אותו בנזר הקדושה.

ב' - החטא שבפרישות

נקרא חוטא

אלא שכל מה שדובר עד כה - אודות קדושתו של הנזיר, הוא רק חלק מהסיפור. אבל יש צד נוסף, צד הפוך. כי לא רק שהתורה מעטרת את הנזיר בתואר 'קדוש', אלא ניתן לו שם נוסף, שם פחות זוהר. הנזיר נקרא 'חוטא'.

"תניא רבי אלעזר הקפר ברבי אומר, מה תלמוד לומר 'וְכָפַר עָלָיו מִזֶּשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ', וכי באיזה נפש חטא זה?" 'נפש' פירושו הבריאות, הגוף; במה חטא הנזיר הזה נגד גופו? הוא הרי לא הלך לעשות 'סקי'. הוא לא עסק בטיפוס הרים.

"אלא שציער עצמו מן היין" - באותם ימים, היין היה חלק חשוב מהתפריט, מקביל לחלב אצלנו. הם שתו יין בכל ארוחה. והאיש הזה נקרא חוטא, כי הוא מנע מעצמו חלק חיוני מהתפריט שלו.

יהודי הנודר בנזיר חוטא אפוא כנגד גופו, ועליו להביא קרבן כדי לכפר על חטא זה. ולכאורה יש כאן סתירה. הוא גם קדוש וגם חוטא? מה זה אומר? כיצד יכולים שני אלו לדור בכפיפה אחת? אם הוא קדוש, כיצד יתכן שהוא גם כן חוטא?

היחידה שאני יכול לתת לכם: אכלו את מה שבריא לאכול. אנחנו אוכלים במטרה להיות בריאים.

יש מקום לממתקים

והנה, לומר שאסור לאכול ממתקים או עוגות מכל וכל - יהיה זה טיפשי לקבוע כלל כזה. לפעמים ממתק או פרוסת עוגה חשובים כדי לרומם את מצב הרוח. לפעמים אין בכך כל רע; לפעמים אדם הוא במצב רוח ירוד הוא זקוק למשהו שירומם את רוחו, ואז מומלץ שיקח איזה ממתק או חטיף ויהנה מהחיים קצת יותר מכפי שהוא עושה בשגרת היומיום. כן, לפעמים אפשר לעשות דברים שאין בהם כל רע, אלא שהם אינם מומלצים, כדי לרומם את מצב הרוח. גם באירועים משמחים, לפעמים הדברים האלה מגבירים מעט את השמחה. ולכן, נדרש לכך שיקול דעת.

אבל ככלל, מאכלים שמלאים בסוכר וחומרים משמרים ועוד כל מיני סוגים של רעל, גורמים לבעיות. ובדרך כלל הם באים על חשבון אוכל מזין שאנחנו אמורים לאכול, כך שאין זה הגיוני לבזבז מאמצים על ממתקים. ניקח לדוגמא אדם שאוהב לכרסם. אז לפני שהוא הולך לישון הוא לוקח שקית של בוטנים או פיסטוקים, ויושב ומכרסם ומכרסם. הוא מכרסם לעצמו את החיים. האיש הזה אינו דואג לבריאותו. אתם לא זקוקים לי שאני אומר לכם את זה; אתם יודעים את זה לבד.

לכל הפחות עלינו להקשיב לחברות הביטוח, שמזהירות אותנו תמיד מפני אכילת יתר. זה הרי ה'ביזנס' שלהם - כסף רב של דמי ביטוח תלוי בזה - ולכן הם יודעים על מה הם מדברים. הם אומרים שמשקל יתר הוא דבר מסוכן.

לאכול חכם

האיש החכם הוא זה שבוחר לעצמו תפריט בריא ומזין. לא מזון אורגני ומאכלי בריאות מיוחדים; זה אני לא יודע. אבל לאכול מאכלים בריאים ומזינים שבני אדם מפיקים מהם את התועלת הגדולה ביותר - כך צריך האיש החכם לאכול.

מי אמר שאתה צריך להביא הביתה מיני מאפה? תלמד את עצמך ואת ילדיך להנות מדברים מזינים. לא צריך לאכול ממתקים ולשתות שתיה מתוקה עתירת סוכר, ועוד כל מיני דברים שטוב יותר לגוף בלעדיהם. צריך ללמד את הילדים לא לשבת על יד השולחן וללגום עוד ועוד כוסות של מיץ או שתיה מוגזת. הדבר הראשון שהם עושים זה להתנפל על השתיה המתוקה, ובכך הם מלמדים את עצמם להיות עבדים לתאוות.

אז אם אתה נמצא באיזה מקום שמגשישים שם איזו גלידה או קינוח אחר, אתה יכול לומר: "וואו, זה נראה

מצוה וחטא בצידה

ובמקרה שתחליט שנחוץ עבורך למנוע מהגוף תענוגים למען התועלת הרוחנית שבדבר - וחובה לעשות כך! - אך עדיין, עליך להביא קרבן חטאת כדי לכפר על כך, למען הגוף. עליך להבין שאתה גורם נזק לגופך, אלא שהתורה אומרת לך לנהוג כך אף על פי כן, כי אתה צריך את זה. אפילו הנזיר, הנזיר הקדוש ביותר, זקוק לכפרה, כי הוא חטא כנגד גופו.

כך זה לגבי נזיר, שקבלת הנזירות מוצדקת אצלו - שהרי מצוה היא לנדוד בנזיר - ובכל זאת, מבחינה מסוימת הוא חוטא, כי הוא מונע מגופו את מה שהגוף זקוק לו. אבל מה איתנו? מה עם אדם שמונע מגופו את מה שהגוף זקוק לו, אך לא מתוך מטרה לעבוד את ה'. לדוגמא - אדם שאוכל ממתקים במקום לאכול אוכל מזין, הרי הוא חוטא בלי שום תירוץ.

רואים אנו אפוא עד כמה צריך האדם להיזהר בכל הנוגע להרגלי האכילה שלו. הפרשה של נזיר מלמדת אותנו שאדם נידון, וזוכה להסכמה או לחוסר הסכמה ח"ו מאת השי"ת, על פי הרגלי האכילה שלו.

כמובן שהמדרגה הגבוהה ביותר היא כשהאדם עובד ומרגיל את עצמו כל הזמן להיות קדוש. בכל יום, תמידים כסדרם, הוא עומד בפני הנסיון של להיות פרוש, להיות קדוש, מעניין זה או מעניין אחר, ממותרות כאלו ואחרים - ומשליט תמיד את הנשמה הקדושה על פני הנפש הבהמית.

בין רב לתזונאי

אבל גם מי שלא מחפש להיות קדוש, המינימום שנדרש ממנו הוא להקפיד שלא להזיק לגופו. והנה, אין זה מתוקף תפקידי לומר לכם מה כן לאכול ומה לא לאכול - אני לא תזונאי, ולכן זהו נושא שאיני כשיר לעסוק בו. אני בטוח שמזון שאין בו חומרי הדברה או חומרים משמרים הוא בריא יותר, כי אין ספק שהקב"ה יודע לרקוח מאכלים טוב יותר מבני אדם. למשל, לחם מקמח מלא, אנחנו מבינים שיש בו את כל המרכיבים שהקב"ה תכנן עבורנו; לעומת מי שמוציא חלקים מסוימים, שמפסיד מכך.

אבל יותר מכך אני יכול לומר. הייתי שמח לספק לכם מידע נוסף, אבל אני לא כשיר לכך. מה שאני כן יכול לומר הוא, שהכלל שצריך להנחות אותנו הוא דברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות דעות ה"ב): "לא יאכל כל שהחך מתאוה ככלב וכחמור" - אתה לא בעל חיים שאוכל רק מה שהוא חושב שטעים לו, "אלא יאכל דברים המועילים לגוף". הוי אומר, מי שנמשך אחרי התאוות, אחרי הנפש הבהמית, נוהג שלא על פי שכל, כמו כלב וחמור. זוהי אפוא ההמלצה

"לגמול חסד", היתה התשובה שהתקבלה.

"חסד? עם מי?"

"אני מתארח באכסניה מסוימת, ואני הולך לגמול חסד עם בעל האכסניה".

ניתן היה לחשוב אולי שהלל התארח באיזה פונדק צנוע, הוא רצה ללכת לעזור מעט לבעל הפונדק.

יהודי בשם 'אני'

הסכיתו ושמעו מה היתה כוונתו של הלל, כפי שהיא מוסברת. הלל התכוון שהוא מתארח באכסניה הקטנה הזו (הרב זצ"ל הצביע על עצמו); אכסניה בשם 'אני'. הנשמה של כל אחד מאיתנו מתארכת באכסניה הזו, ועלינו לגמול חסד עם האכסניה, ולתת לה לאכול ארוחת בוקר.

זו היתה כוונת הלל - הוא הלך לאכול ארוחת בוקר, ולעשות חסד עם עצמו. אך הוא לא אמר את זה כבדיחה, אלא כיסוד בהבנת התורה. כשאתה יושב לאכול, אתה מאכיל יהודי. עליך לאהוב את היהודי הזה כמוך - ואתה בעצמך בוודאי כמוך. אל תחשוב שצריכים לאהוב רק אחרים. צריכים לאהוב גם אחרים, אבל "כמוך" - אתה הדוגמא. ליהודי הזה מגיע טיפול נאות.

זה היה המבט של הלל שעה שהוא הלך לאכול ארוחת בוקר. הוא לא אכל בשביל הנאת המעים או הנאת החך, אלא כדי לעשות חסד עם יהודי רעב. ומה בכך שהיהודי הזה הינו הוא בעצמו?

גדולתה של פת שחרית

מדהים להיווכח כמה הגמרא מאריכה בענין זה של פת שחרית. יש סוגיא שלמה במסכת בבא מציעא (קז, ב) העוסקת בנושא הזה, כמה חשוב לאכול בבוקר אוכל מזין.

מי שמקיים את דברי הגמרא, מתחיל את יומו כשהוא מחוזה באוכל מזין. הבוקר הוא הזמן שבו הגוף שלנו שורף את רוב האנרגיה, כי זהו הזמן שבו אנחנו פעילים ביותר, ואם אכלת פת שחרית, אתה מתחיל עם מיכל דלק מלא, ויש לך די אנרגיה לשרוף. לעומת זאת, מי שלא התחנך לגמול חסד עם גופו, חוטף איזה מאכל שכולו סוכר, שאין בו אלא קלוריות, והוא מתחיל את יומו מבלי להיות מוכן ליום של פעילות מייגעת.

האיש הזה מזיק לעצמו לא רק מבחינה גופנית. הגמרא שם אומרת שפת שחרית "מכניס את האהבה" - כשאדם מרגיש טוב, הוא מסוגל להתייחס לאחרים באהבה ובנעימות. לעומת זאת, האיש הזה שאכל משהו בלתי מזין ושרוי במצב רוח גרוע, חש חוסר חיבה לכולם, מה שמביא בעקבותיו את כל הצרות שנובעות מחוסר חיבה - מחלוקת, לשון הרע, ושנאת חנם. מדהים להיווכח עד

ממש נפלא, אבל אני לא אוכל את זה". זה רעיון טוב. תחליט שאתה לא אוכל עוגת שוקולד, וזהו. אם תעשה כך אתה אדם חכם, ואתה גם אהוב אצל הקב"ה.

תרומה שכזו

והנה, נתינת עצות זה לא התחום שלי, אבל אומר לכם עצה שנבדקה ונוסתה על ידי גדולים ממני. הקשיבו היטב, כי אפשר להשתמש בעצה הזו עבור הרגלים רעים אחרים: תקבל על עצמך שבפעם הראשונה שתאכל עוגת שוקולד, זה יעלה לך חמישים דולר לצדקה. ולא סתם צדקה, אלא לצדקה שאתה לא מחבב!

אם אתה שייך לחסידות מסוימת, תנדור לתת חמישים דולר לחסידות שאתה מתנגד אליה. רק פעם אחת; לא לתמיד. אבל האמן לי, אתה תנסה לדחות את הפעם הראשונה הזו עוד ועוד. אתה תדאג לדלג על העוגה. והיה, חס ושלום, ועברת ואכלת את העוגה, תצטרך לתת חמישים דולר לצדקה באותו שבוע. אל תעכב את זה! ואז תנדור נדר נוסף, שאם זה יקרה שוב, בפעם הראשונה זה יעלה לך חמישים דולר. אני ערב לך שבמשך הזמן, עוגת שוקולד כבר לא תערב לחיכך.

אל תזלזלו במה שאתם שומעים כעת, כי זוהי עצה חכמה. לאט לאט תהפוך לאדם בריא יותר. אתה לא תהיה כמו אותו חוטא שמכניס כל הזמן לגופו מזון לא בריא. אתה תחיה חיים ארוכים יותר. ובנוסף לכך - אתה תהפוך לאיש קדוש.

ג' - האכילה הקדושה

לעזור לבעל הפונדק

וכעת אנחנו מגיעים לדרך מעניינת יותר - וגם טעימה יותר - להפוך לקדוש. אכן, יש קדושה בפרישות - אין ספק בכך. אבל כעת אנחנו נראה שיש מדרגה עוד יותר גבוהה מזה; כך כותב המסילת ישרים, שישנה מדרגה גבוהה יותר של קדושה מאשר פרישות מאכילה - הלא היא הקדושה שבאכילה. כן, אדם יכול להתקדש על ידי אכילה. אכן, זוהי אמירה שצריך להבין אותה, ואנחנו נשתדל לעשות זאת, שלב אחר שלב, בזמן שעוד נותר לנו.

המדרש (ויקרא רבה לד, ג) מספר סיפור אודות הלל הזקן. הלל ישב בישיבה יחד עם חבריו, וכולם עסקו בתורה. בשלב מסוים, הלל נעמד כדי ללכת.

הדבר היה די מפתיע, שכן הלל היה ידוע כמתמיד גדול, ומשכך, חבריו תמהו על כך שהוא אחד מהראשונים לעזוב את בית המדרש בבוקר, ושאלוהו: "לאן אתה הולך?"

משלשלים מזון לקדוש שכלוא בתוכנו, ואנחנו עוזרים לו להמשיך ולהתקיים.

אך נניח שאתה לא רק מעלה במחשבתך שאתה קדוש - האמת היא שכדאי שתחשוב על כך, כי אתה אכן כזה; אתה קדוש; וכמו שכתוב "וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח). הקב"ה שוכן בינינו, בתוכנו! אז אפילו היהודי שומר התורה הפשוט ביותר, איש או אשה, נער ונערה, הוא קדוש! אבל נניח שבנוסף לכך, אתה בן עליה; אתה לא סתם יהודי פשוט, אלא יהודי עם מושגי גדלות.

להפוך למזבח

נניח ולמד את הנושאים שעליהם אנחנו מדברים במקום הזה. אתה מאזין לקלטות הללו ומשמיע אותם בביתך, ומנסה לחיות עם מושגי הגדלות של יהודי תורני. אתה אדם שמסור כל כולך להשי"ת; חונכת את עצמך לחשוב עליו כל הזמן. בכל פעם שאתה רואה מזוזה או ציצית, אתה מנצל את זה, והם מזכירים לך תמיד את אלקיך. אפשר לחיות חיים כאלו.

אל תחשוב שהרעיון הזה הוא קיצוני מדי! גברים ונשים כאחד יכולים לשאוף לחיות כך, ואפשר ללמוד איך עושים את זה. אם תקבל על עצמך לחשוך לקנות את המידה הזו ותשקיע בכך, אזי במידה כזו או אחרת תזכה לזה. זה גדל יחד אתך באופן הדרגתי, ואתה מסתובב כמו יהודי שהולך בחשאי עם השי"ת. אף אחד אינו יודע מי מלווה אותך תמיד. השכינה הקדושה מלווה אותך. היא נמצאת אתך כל הזמן.

אדם כזה הופך למזבח. הוא קדוש כמו המזבח בבית המקדש שעליו שרתה השכינה במלוא פארה והדרה. ומדוע? כי השכינה שורה גם עליו.

הכהן הגדול מאחי

אספר לכם סיפור מהגמרא, כדי לבאר את הענין קצת יותר. הגמרא במסכת פסחים (נז, א) מספרת על בת קול - קול מסתורי הבוקע ממרום, שנשמעה לעומדים בעזרה: "שאו שערים ראשיכם, ויכנס יוחנן בן נרבאי" - כלומר, ה' כיבד את האיש הזה.

ומה היתה גדולתו של יוחנן בן נרבאי? הגמרא אומרת לנו שהיה "ממלא כרסו מקדשי שמים". שמעתם מה היתה גדולתו של האיש הזה? הוא היה ממלא את כרסו בקרבנות. כמה הוא אכל? כמויות אגדיות. הוא היה איש שמן מאוד. כיצד? הוא אכל! אף אחד לא הופך לשמן אם הוא לא אוכל. אבל מה הוא אכל? לא עוגה וגם לא ממתקים. הוא אכל קרבנות, וכמו שאומרת הגמרא, שכל ימיו לא נמצא נותר במקדש.

כמה הרוחניות תלויה בגשמיות, עד כמה עבודת ה' תלויה באכילה נכונה.

אכילה לשם שמים

הלל מלמד אותנו אפוא איך לאכול, לאכול כמו יהודי. יהודים לא אוכלים לשם תענוג, אלא מתוך מחשבה ותכנון מראש, עבור מטרה מסוימת: "אני הולך כעת לגמול חסד עם אכסניה זו". זוהי כוונה נפלאה - כעת אתה אוכל לשם שמים.

כדאי לכל אדם לחנך את עצמו לזה. אני ממליץ לומר את המשפט הזה קודם שמתחילים לאכול. זה רעיון לא רע, אבל שים לב שאשתך לא תשמע אותך, כי היא תצחק עליך. או שבעלך יצחק עליך. אבל אם אין זאת אופציה תאמר את זה בכל זאת - גם אם הם יצחקו: "אני הולך לאכול כעת, כדי שאוכל לעבוד את ה'". כך כתוב בשולחן ערוך (או"ח סי' רלא), שצריך לאכול מתוך כוונה לעבוד את ה'. [א.ה. עי' הגהות הגר"א שם בשם קרבן אהרן].

נכון שהיה שווה לבוא לכאן רק כדי לשמוע את זה? נסה את זה מחר בבוקר. זה לא יעלה לך גרוש. אתם מרגיש שאתה צבוע? אז אני אומר לך ששום דבר לא יצא ממך אם לא תנסה להיות 'מלאכותי'. אדם 'מלאכותי' הוא אדם שמנסה להתקדם הלאה, מעבר למה שהוא כיום, ובמוקדם או במאוחר, הוא 'ישיג את עצמו', ויגיע למדרגה שאליה הוא מתקדם. כדי להפוך למשהו, חייבים להיות צבועים. מי שרוצה להיות כנה ואמיתי כל הזמן, ישאר קטן כפי שהוא.

ככה זה מתחיל. תאמרו את המילים הללו במשך כמה שנים: "אני אוכל כדי שאוכל לעבוד את ה'", ותחזרו עליהם שוב ושוב. בסוף אתם גם תתכוונו למה שאתם אומרים. שהאחרים יצחקו. תרשמו לפניכם: אתם תהיו אלו שתצחקו אחרונים.

בקרבן קדוש

לאחר שתקנו את המדרגה הזו, יש כעת מדרגה נוספת, מדרגה שהיא קרובה יותר לקדושה. לאחר חמש שנים - ואולי אפילו לפני - נסו את השלב הבא. ומהו? "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו" (תענית יא, א) - אדם צריך לראות את עצמו כאילו יש איש קדוש שנמצא בתוך מעיו. כשאנחנו אוכלים, אנחנו משלשלים מזון לקדוש הזה שנמצא בתוכנו. אתם שומעים? עליכם להביט על עצמכם כעל קדושים. "שנאמר (הושע יא, ט), בקרבן קדוש!" יש קדוש בקרבנו! איזו אמירה נפלאה!

איך אפשר לומר דבר כזה? וכי אני קדוש? התשובה היא שכן. יש קדוש בקרבך, יש בך נשמה, נשמה קדושה. "נשמה שנתתי בך, החיה אותה". כשאנחנו אוכלים, אנחנו

בואו נהיה מעשיים

חיים עם קדושת האכילה

כפי שהנזיר הוא קדוש בכך שהוא פורש מתענוגים, כך גם אנחנו יכולים להתקדש על ידי פרישות. השבוע נשתדל בלי נדר לא לאכול עוגה [או מאכל אחר שאינו נחוץ לבריאותנו]. בכדי לחזק את עצמנו בעבודה זו, נקבל על עצמנו בנדר לתת סכום מסוים לצדקה כשרה שאנחנו לא כ"כ אוהבים, אם איננו מצליחים להתגבר. הנדר הזה יעזור לנו ללמוד שליטה עצמית, שהיא הצעד הראשון בדרך אל הקדושה.

עם זאת, מכיון שאנחנו שואפים להתעלות עוד יותר גבוה במעלות הקדושה, בלי נדר נשתדל לומר לפני כל אכילה בשבוע הקרוב: "ה', אני אוכל כעת כדי שאוכל לעבוד אותך טוב יותר". בכך נקיים את דינא דשולחן ערוך, ונתקרב עוד ועוד לקב"ה.

שאלה:

לדעת הרב, מה היה האירוע הגדול ביותר בתולדות ההיסטוריה?

תשובה:

מלבד בריאת העולם יש מאין, הייתי אומר שהאירוע הגדול בהיסטוריה הוא מעמד הר סיני - ללא עוררין. לכן כותב הרמב"ם (אגרת תימן) אודות מעמד הר סיני: "וגדלו המעמד ההוא על כל גדולה" - עלינו לגדל ולרומם את המעמד הזה מעל לכל דבר אחר, כי זה היה הרגע הגדול ביותר בהיסטוריה!

לכן מזהירה אותנו התורה (דברים ד, ט-י): "בַּק הַשְׁמֹר לָךְ וְשִׁמֹּר נִפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ... יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֶב", וכותב הרמב"ם שזוהי אזהרה שלא לשכוח את מעמד הר סיני; יש מצוה לזכור כיצד עמדנו שם, למרגלות הר סיני. בכל ההיסטוריה כולה, זה קרה רק פעם אחת ויחידה! לפחות שני מיליון איש עמדו שם, והם שמעו את קול ה'. "נִפְשִׁי יִצְאָה בְּדָבָר" (שיר השירים ה, ו) - כשה' דיבר, נשמתם של בני ישראל פרחו מרוב אושר. הם היו שיכורים משמחה, והיה צורך להשיב את נפשם.

האם אתם חושבים על כך מפעם לפעם? אולי בשבועות. אולי. חג השבועות הוא יום מיוחד שבו אנו זוכרים את מעמד הר סיני, אבל זה נכון בכל יום. אל תפסיקו לחשוב על זה - כך כותב הרמב"ם. "גדלו המעמד ההוא על כל גדולה" - דברו על זה יותר מכל נושא אחר בעולם. צריך לדבר על מעמד הר סיני ולגדל אותו.

עלינו לדבר על זה עם ילדינו ונכדינו, וכפי שמצווה אותנו התורה: "וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֶיךָ וּלְבְנֵי בְנֶיךָ" - לדבר איתם ולהזכיר להם את הר סיני תמיד.

לסבים שביניכם - האם אתם מדברים עם הנכדים שלכם? תחשבו על הדברים הללו כשאתם הופכים לסבים. אם אתם מחפשים נושא לשיחה, תעלו את הנושא של מתן תורה. "אבל אנחנו כבר מכירים את הנושא", יטענו הנכדים. לא משנה! תמשיכו לשוחח על זה! צריך להמשיך לדבר על מתן תורה כל ימי חיינו, כי זהו היום החשוב ביותר בהיסטוריה שמוטל עלינו לזכרו.

קדושה בעי הכנה

אך אל נא תחשבו שהוא היה זללן - חס ושלום. הטעם שהבת קול הודיעה לנו על הנהגתו היא מפני שהוא היה איש שחי עבור הקב"ה, יהודי של גדלות ושל עבודת ה', שגופו היה מזבח. הוא היה איש קדוש, והוא אכל משום שהוא אהב לעבוד את ה', ולכן הוא כילה את הקרבנות כמו אש על גבי המזבח.

מעלתו האדירה וכוונתו המופלאה היו כל כך חשובים בעיני ה', שהיתה זו אחת הפעמים הבודדות שנשמעה בת קול בעזרה: "שאו שערים ראשיכם" - 'עליכם להגביה את עצמכם כדי לאפשר לאדם הגדול הזה להיכנס פנימה. אתם נמוכים מדי עבורו!' "ויבוא" - 'האיש כבד המשקל הזה שאכילתו היא כולה קודש'.

כמובן שזה לא אומר שעלינו לחקות אותו ולעלות גם אנחנו במשקל. בל נשלה את עצמנו לחשוב שאנחנו כמו יוחנן בן נרבאי, ונחליט לשבת לאכול כאילו היינו האש שעל גבי המזבח. לא, זו משימה קשה ביותר. רבי יוחנן בן נרבאי עשה זאת לשם שמים, ודבר זה לוקח הרבה מאוד התרגלות. האדם צריך להיות מאוד מוכן לקדושה - אחרת, הוא הולך לאיבוד בתוך כל האוכל, וזה שום דבר; זו סתם אכילה וזלילה.

יש לנו פוטנציאל

אבל אנחנו לומדים כאן נקודה חשובה ביותר, שבכוחנו להגיע למקצת מהשלמות הזו. רואים אנו שהשכינה שרתה עליו, ולכולנו יש את הפוטנציאל הזה - במידה מסוימת - להשיג קדושה באכילתנו.

כמובן שאסור לנו לשכוח ולהרפות מקדושתו של הנזיר שפורש מיין וענבים. כל עוד אנחנו נמצאים בעולם הזה, אנחנו משתדלים להיות קדושים יותר ויותר, בכך שאנחנו מחזקים את שכל השליטה עצמית, וגורמים לנשמה הקדושה להתגבר על הנפש הבהמית. כך אנחנו גם נחיה חיים ארוכים יותר. זה יגרום לנו להיות בריאים וחזקים, ונחיה שנים ארוכות וטובות.

אך בד בבד, אנחנו ממשיכים לאכול. אין לי ספק שכל אחד מכם אוכל מפעם לפעם, ולכן עלינו להזכיר לעצמנו תמיד שבכוחנו להשיג קדושה גם באמצעות אכילתנו. עלינו לאכול לשם שמים ככל האפשר, ולגמול חסד עם הגוף שבו אנו מתאכסנים, כדי שנוכל לעבוד את השי"ת. וככל שנוסיף עוד ועוד רוממות בחיינו, כך אכילתנו מתרוממת עוד ועוד במדרגת הקדושה - קדושת מזבח הגוף שאוכל לכבוד השי"ת.

שבת שלום ומבורך!